

...i Mayo
...icun.
...s.
...us de
...ano.

E #2.

EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

II 155.

SIGNAT. CLISCCCXIII.

2
I. N. J.
AGAPETUS SCHOLASTICUS
Seductus & Reductus.

Seu,
DRAMA SCHOLASTICUM
DE
AGAPETO,

Quem
D. Johannes Apostolus in
Filium adoptaverat, adoptatumq̄s

Præceptoribus informandum tradiderat, post
verò, ubi pravo sodalitiò esset corruptus,
ad bonam frugem reducerat,
Ex Eusebio Cæsariensi

desumptum,

In Quo

Prava Studiose Pubis Corruptela,

Necnon

Recta Instituendi Medela

graphicè depingitur,

Cum

Juventute Scholastica

Phrontisterii Nicolaitani,

In Theatro

productum

à

M. GEORGIO LANI, SS. Theol. Baccal.

Ejusd. Scholæ Colleg. III.

Lipsiæ, Typis Johannis Coleri, An. 1685.

INCLYTÆ
REIPUBLICÆ LIPSIENSIS
MAGISTRATUI.

VIRIS

*Magnificis, Nobilissimis, Consultissimis,
Excellentissimis, Amplissimisq;*

DOMINIS

CONSULIBUS, SYNDI-
CO, ÆDILIBUS, SENATO-
RIBUSQ;

Gravissimis,

Dominis Patronis & Promotoribus meis
summoperè colendis,

Gratiam DEI & Benedictionem!

Quantum Dramata utilitatis affe-
rant studiosæ Juventuti, PA-
TRONI OPTIMI, non meis,
sed Comenii, Viri de Scholis opti-
mè meriti, verbis edifferam. Sic
autem ille in Scholæ Panfophicæ delinea-
tione de iisdem verba facit: *Actiones sceni-
cas & theatrales, Comœdias præsertim, non
igno-*

ignoramus à quibusdam è Scholis arceri: retineri tamén eas, & ubi nulla sunt, introduci, svadent bonæ rationes. Primùm enim per Actiones id genus quasipublicas, in Spectatorum theatro, exercitatur humanũ ingenium ad alacritatem potentiùs, quàm id ullis admonitionibus, aut etiam totà Disciplina vi, obtineri queat. Unde fit, ut Res memorabiles quacunq;, faciliùs memorie imprimantur, ad vivum sic representata, quàm audita tantùm aut lecta: faciliùsq; sic addiscantur multi Versus & Sententia, integrivè Libri, quàm separatà maceratione longè pauciores. Deinde ad ulteriora quoq;, alia ex aliis petenda, insigne est Discipulis calcar, quandò aut diligentia laudem, aut negligentia ignominiam, in plurium conspectu reportandam sibi esse sciunt. Quin & (tertiò) publicum hoc Præceptorum, circa sibi commissos diligentia specimen, ipsis quoq; Magistris calcar addit, ut suos spectaculo produci sibi laudi interesse credant, eoq; nihil de sedulitate remittant. Quintò, Parentes id pariter oblectat, ac ne sumptuum pœniteat facit, si filios suos pulchrè proficere publicèq; placere conspiciant. Quintò produnt se hac ratione excellentiora ingenia, cognosciturq; promptiùs, tum ad quod potissimùm studium quisq; natus sit,

tum quoniam pauperum praeter ceteris promotione digni. Tandem (quod maximum est, & vel solum commendationi Scenae sufficit) quia vita hominum (praesertim Ecclesia, Politia Scholisq; destinatorum, quales utiq; sunt, quos Schola erudiendos accipit) colloquendo & agendo transmittenda est, compendiosè ac jucundè hoc modo, exemplis & æmulatione, eò manuducitur Juventus, ut varia rerum observare, ad varia ex tempore respondere, Gestus decenter componere, Vultumq;, manus, corpus totum, pro re nata moderari, Vocem inflectere ac variare; Verbo, Personam quamcumq; honestè agere, & in his omnibus subrustico seposito pudore liberi esse consuescant. Hæc Comenius. Quibus ego probè observatis simulac mihi munus Scholasticum à Vobis, PATRONI OPTIMI, gratiosè demandatum esset, de tali Exercitio Comico cogitare cœpi, quod Juventuti meæ fidei conceditæ maximè esset proficuum. Thema autem ejusmodi delegi, in quo non minùs Discipuli, quàm & Pædagogi atq; Parentes multa moralia & imitanda & fugienda animadvertere queant. Nam hic docentur *Patres*, quod ad cultum ingenii in liberis spectat, scil. non esse par-

cen-

cendum sumptibus, nec tamen ad luxuriam profusè largiendum. Illud enim currentes moratur, hoc verò à studiis penitus avertit. Videndum igitur ubi, quantum & quando dandum sit? Hic docentur *Discipuli*, salutaribus monitis, quomodo prava confortia sint vitanda, quibus via ad doctrinam & virtutem intercluditur. Nam experientiâ docemur non rarò bonæ Spei adolescentes, qui pravo sodalitiò adhæserunt, alieni à studiis facti, spem & expectationē Parentum fefellerunt, dum *cepas*, ut est in proverbio, *pro alliis* ex Academia domum reportant. Hic habent ideã deniq; *Preceptores*, in qua *methodo* facillima informãdi pubem Scholasticam repræsentatur, quâ observatâ Discipuli sine maceratione ingeniorum proficere, ipsi verò tædium laborum discutere possint. Nam ut Poëta canit:

*Omne tulit punctum, qui miscuit utile
dulci,*

Lectorem delectando pariterq; monendo.

Ethæc ratio quoq; movit me, ut præsens Drama non *Germanico*, verùm *Latino* Idiomate, adeoq; Stylo Terentiano in apicũ
pro-

producerem, adhibitis tamen *Lingua vernaculæ Interſceniis*. Quorum illo *utilitas* Scolaſticae Juventutis, hoc verò *jucunditas* atq̃ve oblectatio Spectatorum attenditur. Illud eſt eruditorum Comicatorum, hoc verò cujuslibet Hiſtrionis opus. Ad priorẽ claſſem referendi ſunt ex Veteribus potiſſimum *Plautus, Terentius a)* atq̃; *Seneca. b)* Ex Neotericis *Schœnaus, c) Friſchlinus, d) Reichlinus* ſeu *Capnio, e) Brandius, f) Gnaphæus g) Schöpfferus, h) Sturmeliuſ, i) Stigelliuſ, k) Damaſus, l) Knauſtiuſ, m) Corn. Crociuſ, n) Grotiuſ, o) Heiſiuſ, p) Comeniuſ, q)* aliiq̃ve q̃vam plurimi. Nec piguit hoc in ſtudiorum genere verſari ſummum
 Theo-

- a) Scripſit uterq̃ve Comœdias. b) Tragœdias. c) Terentiuſ Chriſtianuſ. d) Comœdias & Tragœdias. e) Vir in literis politicioribus & lingvæ ſuo tempore maximuſ. f) Jurisperituſ Imper. Maximiliani Senator ſeu Conſiliariuſ. g) Edidit Comœd. de Acoluſto. h) de Abrahamo tentato. i) de Vita Studioſorum. k) Tragœdiam fecit de Susanna. l) de Chriſto patiente. m) de Agapeto, qui nobis magnofuit adjumento. n) de Joſepho. o) Trag. de Adamo Exule, de Chriſto patiente, Sophrompaneas. p) de Herode Infantida. q) Varias Comœdias luci publicæ tradidit, ſub Rubrica: *Schola Luduſ*.

Theologum & Philosophum acutissimum, JOH. CONRAD. DANNHAWERUM, cuius Drama Sacrum habemus, utinam! perfectum. Tantorum igitur virorum vestigiis insistere, quis mihi vitio vertetur? Vestro autem Nomini Amplissimo, PATRONI MAXIMI, has laborum meorum, quos in Vestro Athenæo subeo, primitias inscribere volui, ut sint grati erga Vos animi mei tessera. Quod si eas serenâ fronte adspexeritis, meque; porrò vestro favore complectamini, laborum meorum non parum mihi allevabitur. Valete Patroni Optimi, vivite, ac florete,

Ut Vestris curis Respublica, Curia,
Templum,
Florida, tuta, sacrum, sit, maneat,
vigeat!

Dab. in Musæo meo
Ipsis Calend. Febr.
An, 1685.

Magnif. Vestræ Amplit.

humillimus Cliens

M. GEORGIUS LANI, S. S. Th.
Baccal.

Cata-

Catalogus

Personarum Agentium.

1. Prologus.	33. Melpomene	} Musæ.
2. S. Johannes.	34. Thalia	
3. Asmenus Episc.	35. Euterpe	
4. Didascalus.	36. Terpsichore	
5. Parinus.	37. Erato	
6. Acharistus.	38. Calliope	
7. Agapetus.	39. Urania	
8. Cosmius.	40. Polyhymnia	
9. Acrates.	41. Voluptas Regina.	
10. Aspondus.	42. Leucosia	
11. Cletus.	43. Ligea,	
12. Philedonus.	44. Parthenope	
13. Niphalius.	45. Fama Monstrum.	
14. Acolastus.	46. Emporus	} Mercatores.
15. Musophilus.	47. Palincapel?	
16. Philomathes.	48. Echmalotus	
17. Eubulus.	49. Lista	} Milites.
18. Evaristus.	50. Anemerus	
19. Evacherus.	51. Anofius	
20. Philautus.	52. Philargyr9	
21. Mispolus.	53. Dulus	
22. Ocnerus.	54. Magus.	
23. Tolmetus.	55. Chirurgus.	
24. Carolus.	56. Morio.	
25. Lampertus.	57. Mopsulus filius.	
26. Eugenius.	58. Urban Rusticus.	
27. Pamphilus.	59. Grita Uxor.	
28. Raphaël Angelus	60. Florianus	} Filii.
29. Apollo De9 Musarū.	61. Colax	
30. Ganymedes.	62. Signifer miles	
31. Virtus Matrona.	63. Tympanotriba.	
32. Clio	64. Epilogus.	

Condicipuli.

PROLOGUS.

Salvete, quotquot Spectatores optimi
 Adestis, atq̄ve argumentum Comœdiæ
 Præsentis auribus vestris nunc condite.
 Descripsit Eusebius Cæsariensis, suæ
 Ecclesiasticæ Narrationis, &
 Historiæ, capite, nã fallor, vicesimo
 Secundo, bellam fabulam & non fabulam,
 (Sic namq̄ve loq̄vitur ipse,) quã Juvenem nimis
 Blandã institutione ac indulgentiã
 Depravatum, atrocina tandem aggredi
 Ausum, atq̄ve ab Apostolo Dei Joanne in viam
 Revocatum & conversum, commemorat dulcibus
 Piisq̄ve & gravibus verbis. Hinc Didascalus
 Deprompsit argumentum hujus Comœdiæ.
 Non deerunt, qui calumnientur, perperam
 Factum, quod hic operam suam locaverit,
 Quasi sacratis non fatis sit in literis
 Fortè Historiarum, unde argumenta suppetant,
 Orationis atq̄ve styli genus alius
 Reprehendet, alius aliud culpabit scio.
 Sed quid tũm postea? Nemo unus omnibus
 Placere unquam potuit. Nostro Didascalo
 Arrisit hoc argumentum maxime.
 Proverbio, *sunt tot sensus, quot capita sunt.*
 Trahit sua quemq̄ve voluptas. Quare te precor
 Spectator candide, ut faveas Didascalo

Δ

No-

Nostro atq̄ve producendæ huic Comœdiæ,
 Exercitandis fecit q̄vam discipulis.
 Si viderit placuisse tibi studium hoc suum,
 Deinceps fortè & alia dabit, diligentia
 Majore elucubrata. Nunc hæc interim
 Boni consulite, & æq̄vi estote iudices
 Vos Spectatores optimi dico optimi.
 Quia bonis hic loq̄vor, nec non & candidis.
 Malos parum aut nihil curamus, perfidam
 Turbam, q̄vi cum boni non sint, dic q̄vomo
 Possint benedicere? Silete, eni prodit suo
 Joannes, q̄vem ordinaverat, cum Episcopo.

ACTUS I. SCENA I.

S. Johannes Apostolus. Asmenus Episcopus & Agapetus Juvenis.

HOC præceptum commendo tibi, secundum ea
 Quæ dicta sunt antehac, ut milites bonam (a
 Militiam, habens fidem atq̄ve conscientiam
 Bonã Oportet enim esse Episcopũ sine crimine, (b
 Ut dispensatorem Dei, unius virum
 Uxoris, non superbum, non inconditum,
 Aut luxu perditum, nec iracundiæ
 Vicio laborantem, aut percussorem impium,
 Non turpis lucri cupidum. Ast hospitalem eum
 Decet esse, benignum, justum, necnon sobrium,
 Prudentem, sanctum, continentem, providum,
 Sux q̄vi benè præsit domui & frugaliter,
 Habentem filios castos & subditos.

Nam

a) 1. Tim. 1. 18. b) Tit. 1. 7.

Nam qui domui suae nescit praesidere, quomodo ille Ecclesiae Dei solertiam Praestabit debitam? Amplectatur in super Doctrinam, quae secundum fidelem Dei Sermonem est, ut potens sit exhortari eos Etiam, qui contradicunt, arguere in fide Et doctrina sana. Tu igitur in gratia Nunc confortare, quae est in Christo Jesu. Ea Quoque, quae audivisti a me per testes plurimos, Fac commendes fidelibus hominibus, qui erunt Idonei, ut alios doceant, sicut bonus Miles Christi. Nam & qui certat in agone, non Coronabitur is, nisi strenue certaverit. (c) Sed heus fili, accede propius, bonae indolis Esse videris ex facie. Cujas es tu, & quibus Natus parentibus? Fili, dic, ut sciam.

AGAP. Corinthus patria est mihi, parentibus Verò orbatus nuper, miser dego orphanus.

S. JOH. Non orphanus tute es, sed in Caelis patrem Habes praedivitem, qui delectatur hoc Titulo, Orphanorum atque viduarum dicier Pater. Bono sis animo, patrem & me vides Tuum. Placet etenim mihi liberalitas Vultus tui & modestia. Quare te in meum Adopto filium. Hunc summo, tibi Episcopo, Studio commendo Juvenem, tam ingenio bonum Animoque acrem, quam forma corporis sui Elegantem & vultu honestum. Hunc commendo Inquam, sub testimonio Christi mei & (tibi, Totius Ecclesiae. Tu sedulo videris

A 2

Ne

c) 2. Tim. II. 5. d) Ps. LXVI. 6.

Ne perdas filium mihi & animam tui
 Fratris. Namq; *à teneris multum est advescere.*
 ASMEN. Recipio eum lubens pater, nec commodi
 In me quicquam claudetur ei. Dabo sedulo
 Operam, nihil prætermittam omnibus modis,
 Salutaribus ut præceptis tener animus
 Formetur in pia doctrina Ecclesiæ
 Christi, atq;ve humano generi utilibus artibus
 Consvfaciam eum summâ diligentia
 Fideq; ad virtutem atq;ve exercitia pia.
 Jubebo deniq;ve inspicere, tanquam in aliquod
 Speculum, vitas hominum, atq;ve ex aliis sumere
 Exemplum sibi. Facito hoc, fugito illud. Hoc tibi
 Laudi est, hoc vitio datur. Ad hunc ego modum
 Præceptis animum illius, si placet instruam.
 S. JOH. Rectè dixi & probissimè, sed rectius
 Facies, si quod verbis magnificè jactitas,
 Re potius ipsa effectum reddas. Strenuus
 Fac sis animæ fratris custos, non proditor.
 Eris autem proditor, si per negligentiam
 Cessaveris uspiam. *Udum & molle latum est puer,*
 Nunc, nunc properandus & acri fingendus sine
 Fine rotâ. *Porrò ut quisq; suum vult esse, ita est.*
 Fac stes promissis, non leve est quod postulo.
 De fratris & tua ipsius agitur anima.
 Promittis te dignam fidem & sedulam operam.
 In facie Christi & sanctæ Ecclesiæ ipsius?
 ASMEN. Promitto Pater sanctissime, si modò velit
 Obedire, & præceptis obsequi meis.
 S. JOH. Num nota tibi Salomonis est vox inclyta?

Qvi

Qui parcat virgīs, odit filium suum. (e)
 Acridixi formandum esse rotā. *Cereī*
Sunt in vitium flecti iuvenes, & asperi
Monitoribus suis. (b) Sed hic est cautio
 Tamen, ne dum formare incipias strenuē,
 Juvenis tenerum avertas animum. *Pudore namq̄;*
Et liberalitate retinere satius
Est liberos, metu quam, aut virgīs cogere. (c)
 Et errat longē meā quidem sententiā,
 Qui imperium credat gravius esse aut stabilius,
 Vi quod fit, quam illud, quod amicitia adiungitur.
 Verum ne sit inepta lenitas & facilitas
 Prava, ipse videris. *Modus est in omnibus*
Rebus, certiq̄, porro fines, quos citra
Ullraq̄, nequit consistere rectum. (d) Sit tibi
 Cautio, ne mihi corrumpi illum finas. *Puer*
 Et tu audi Præceptorem, nec recalcitra.
 Obtempera piis monitis, teq̄ve indole
 Tuā, ut dignum est, & maximam concepi apud
 Animum de virtute tuā spem, quò possit in
 Te Spiritus Dei habitaculum parare, fac
 Modestus, humilis, temperans, & acer in
 Studiis pietatis vivas, ut templum Dei
 Sis ipse, & læta de te, cum reversus huc
 Fuero, audiam. Nec enim leve est, quid Spiritus
 Sanctus mihi, de te dicitat, præfagit &
 Mens sollicita. Promittis obedientiam
 Fidemq̄ve Christo, mihi Patri, atq̄ve Episcopo?
 AGAP. Promitto sedulò, Pater sanctissime.
 ASM. Et ego, quantum in me fidei & diligentia.

A 3

S. JOH.

e) *Proy. XIII. 24.* b) *Horatius.* c) *Seneca.* d) *Horatius.*

S. JOH. Res magna est, recta puerorum educatio
 Valet. Pax Christi atqve ejus benedictio
 Sit vobiscum, & vestros conatus dirigat,
 Totamqve Ecclesiam hanc dignetur Spiritu
 Suo clemens regere & conservare in fide,
 Et charitate mutua, sicut decet.

ACTUS I. SCENA II.

Asmenus, Agapetus, Didascalus.

Salve didascale, Magister doctissime,
 Simul atqve vos pueri, angelica turba, optimi.
 Adesdum! Habeo tecum quod paucis colloquar.
 Commendavit adolescentem hunc mihi Apostolo
 Johannes studiosissime. Eum porrò tuæ
 Nuac diligentia commendo, ab Apostolo ut
 Est commendatus mihi. Tu verò feceris,
 Ne quicquam, quod jam ad disciplinam pertinet,
 Et institutionem rectam, in te mihi
 Desideretur. Nam non modò nobis, sed &
 Christo domino, vobis reddenda erit ratio,
 De pædagogia vestra. Non est leve
 Quod sustinetis munus, sed verè arduum.
DIDASC. Reverende in Christo Pater, & Domine,
 muneris
 Mei me cogit ratio, ne me subtraham
 Oneri, quod in recipiendo hoc, imponitur.
 Lubens igitur hunc recipio adolescentulum,
 Et si, volet obedire præceptis meis,
 Non pœnitebit me operæ & diligentia,

In qua nihil desiderabitur, modò
 Se attentum, sedulum, docilemque præbeat.
 Quid ais adolescens, promittis tuum mihi
 In discendo studium, in fingendis moribus
 Obedientiam? Quid respondes mihi?

AGAP. Faciam, quod ingenuum bonumque; conde-
 Adolescentem, mores regendo, & literas (cet
 Discendo, ne quid de me conqveri queas.

DIDASC. Honesta est oratio. Fac, quod profers,
 & hunc

Præceptorem fidum, tuique amantem habe.

ASM. Suo ergò muneri uterque satisfaciatur probè,
 Tibi hunc Magister commendo totum: Deo
 Et Apostolo rationem reddes & mihi.

DID. Reverende Episcopo, in me quantum est se-
 dulo

Faciam, ut rectè formetur, sicut me decet.
 Adolescens bone, quod est, cedò, nomen tibi?

AGAP. Agapeto nomen à Parentibus inditum est.

DIDASC. Benè est, faustum sane & pulchrum for-
 titus es

Nomen, quippè hoc Græcis Dilectum denotat.
 Summo igitur opere, Agapete, tibi annitendum
 Ut expectationi Nominis adeò (erit,
 Boni, virili pro tua, respondeas.

Nempè, ob literas dilectus ut sis omnibus.

AGAP. Equidem pro viribus sedulo operam dabo,
 Inque hoc mihi adiutorem te spero fore.

DIDASC. Sed & ipsa corporis tui facies mihi
 Animum subesse ostendit, qui haud abhorreat

À Musis literisque bonis, adeò ut queat

De te dici demum illud, quod vulgò ferunt:
 In corpore pulchro est virtus veniens gratior,
 Sed alium ejusdem vatis versiculum cape:
 Fastus quod inest pulchris, sequiturque suberia
 Formam. Nil pestilentius Scholasticis
 Philautia, quàm ingenia multa pessum eunt.
 AGAP. Dabo operam, præceptor frugi ut sim &
 diligens.

DID. Nunc occupabis istum te dignum Locum.

Hic Interſcenium I. Germanicum
 sequitur.

ACTUS II. SCENA. I.

Didascalus, Aſpondus.

DIDASC.

HEus furcifer, heus, heus, raucesco clamoribus
 Jam dudum, nec tamen adhuc expergiſteris.
 Videris dormiendo vel cum gliribus
 Certare poſſe. Aut ocyus surge, aut ego
 Tibi baculo ſomnum excutiam. Non te pudet,
 (Vah ſomnium hominis!) multam in lucem ſtere-
 tere?

*Frugi qui ſunt famuli, aut diſcipuli commodi,
 Solent exortum Solis antevertere,
 Studiùſq; dare operam. Aurora quibus commoda
 Et amica, maximeq; eſt apta. Num venis?
 Ut ægrè à lecto cuculus divellitur?
 Caput dum ſc. Ipit, dum nervos diſtendit, &
 Dum oſcitat, abit integra hora. Venis tandem
 improbe?*

ASP.

ASP. Vix dum diluxit, parce Magister optime.

DID. Credo, tibi. Nam tuis oculis multa est ad-
huc

Nox. Accede propius, audin' paucis te volo.

ASP. Dicitum puta, nempe, ut ego lectionibus
Maturè interfim, ne quid cessem. Hoc scilicet.

DID. Imò aliud. Admove te huc, jam faxo scies.
Quid hoc tibi placet? Et baculo pœnas dabis.

ASP. Quantum plagiarius! DID. Quid ais cessa-
tor, aut

Quid murmuras nequam? ASP. Nihil, rectè o-
mnia. (dio?)

DID. Num quid ego murmurantem, te nebulo at-

ASP. Equidem precor. DID. Credo sane, ut de-
votio est,

Pater noster perversum. Sed ne feceris

Temerè, de natibus ludetur tuis. Cave.

Ad lectionem, verbero, sequere me. ASP. Sequor.

ACTUS II. SCENA II.

Agapetus, Parinus.

CUR adeò Parine curris, bone commilito?

PAR. Cur? quod dicunt vulgo, lep9 pro carnib9

AGAP. Quid hoc proverbii est? Ænigmata lo-
qveris.

PAR. Quia nisi adfuero in tempore antè catalogum
Recitatum, actum est de pelle mea. Ric quidem
nihil

Periculi est, modò præterita est sexta. Horolo-
gium In-

Inspice, manus nondum attigit punctum, quod ab
 Hora æquis spatiis horam dirimit. PAR. Ast ego
 Vix habeo fidem horologiis, mentiuntur haud
 Rarò. AGA. At mihi fide, qui campanæ his auribus
 Vocem audivi. PAR. Sed est & aliud, undè magis
 mihi

Etiam timeam. Reddenda hesternæ est lectio
 Memoriter, vereor ut possim. Væ, væ mihi.
 AGA. Commune periculum narras. Nam & ipse
 vix

Satis teneo. PAR. Et nosti, mi vir, sævitiam
 Præceptoris. Capitalis omnis est ei
 Noxa & sanè magis non parcit clunibus
 Nostris, quàm si corium esset fortasse bubulum.
 AG. Verùm is non aderit in ludo. PAR. Vicarium
 Igitur quem constituit fodes? AG. Cornelium.
 PAR. Strabum illum? Væ nunc, væ nostris natibus,
 Is est

Orbilio plagosior. AG. Verum refers,
 Et idèd non rarò precatus sum illius
 Brachio paralyfin. PAR. Ego idem feci vel millies.
 AG. Res non agitur de capite, sed de parte, quæ
 Diversa est. PAR. Non agitur quidem. Verùm
 mori

Libentius velim, quàm virgas perpeti.
 AG. Non tecum sentio. Si mortuus semel
 Fueris, non tunc revivisces. *At verbera &
 Vibices virgæ at um, momentanea mala
 Sunt, cum dolore pariter expirantiâ.*
 Forti ergo sis animo, nec cures verbera,
 Sicut ego floccipendi ea semper. Dicere

Sum

Sum solitus, quoties virgis cædor maximè.

Hintweg ist der Schmerz/

Frölich ist mein Herze.

Idem quoque tu facias. Sodalis ero tibi

In pœnis, si tu fortè verberaberis.

Namque & ego titubabo, quasi lecta nesciam.

PAR. Habere in pœnis socium, dicunt gaudium

Esse. At tu potiùs in aurem suggere clanculum;

Quæ defunt, cum recito. Sic liberaveris

Utrumque periculo. Ego quoque tibi faciam i-
dem.

AG. Annitar sanè sedulo, ut te liberem.

Verùm nunc tempus est, eamus ocyus.

ACTUS II. SCENA III.

Didascalus, Parinus, Agapetus, Cosmius,

Spondus, Cletus, Philedonus, Acrates, Acha-

ris, Niphalus, Acolastus, Misophilus, Eubulus, Philema-

thes, Philautus, Evachetus, Evaristus, Mispolus, O-

cernus, Tolmetus, Carolus, Lambertus, Eugenius,

Pamphilus.

DIDASCALUS.

A Jove principium sit, & à Jove finis aderit.

Nuuc igitur nostras lectiones à piis

Precibus & cantu nos auspicari decet.

Jam canite cundè, postmodùm precamini.

CHORUS.

1. Somno refectis artubus,

Spreto cubili; surgimus.

Nobis Pater canentibus

Ade-

Adeſſe te depoſcimus.

2. Te lingua primùm concinat,
Te mentis ardor ambiat,
Ut actuum ſequentium
Tu ſanctè ſis exordium.

3. Cedant tenebræ lumini,
Et nox diurno ſideri,
Ut culpa, quam nox intulit,
Lucis labafcat munere.

4. Precamur idem ſupplices,
Noxas ut omnes amputes,
Et ore te canentium
Lauderis in perpetuum.

EUBULUS.

Actiones noſtras, quæ ſumus Domine, adſpirando præveni, & adjuvando proſequere, ut cuncta noſtra oratio & operatio, à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur, Amen.

PHILOMATHES.

Chriſte, fac, ut ſapiam, quia tu ſapientia Patris
Solus es, & tecum qui ſapit, ille ſapit.

Heu! quantæ tenebræ, quam vana ſcientia mentē
Vexat! quis verī dulce docebit iter?

Ad te confugio, qui Lux mortalibus ipſe es,
Per quem ſenſerunt cuncta creata diem.

Da mihi divinum lumen tenebrasq; repelle,
Spiritus illuſtret pectora noſtra tuus!

Non equidem (fateor) tanto ſum dignus honore,
Sum miſer & multo crimine Chriſte reus;

Sed tamen inſuſo confido ſanguine, cujus
Purgabit ſordes guttula parva meas.

Non

Non mihi quæro lucrum, vanam non arrego lau-
dem.

Et laus & lucrum tu mihi solus eris.
Illustra mentem, cœlestibus ignibus imple!
Nemo mihi, præter te, tua dona dabit.
Ipse feram dulces, laudum tibi munera, grates.
Nil homo majus enim, quod tibi reddat, habet.

ACOLASTUS.

Σύμβολον τῶν Ἀποστόλων.
Πιστεύω εἰς θεὸν πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν
ὕψους καὶ γῆς.
καὶ εἰς Ἰησοῦν χριστὸν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ,
κύριον ἡμῶν &c.

MUSOPHILUS.

הַפִּלֶה הַמְּשִׁירִי:

אָבִינוּ שְׂדֵשָׁמוּס

&c. יְהִרְשֵׁ שְׂמָה: תְּבוּנָה

PHILEDONUS.

يَا اَبوانا اَللّٰهُمَّ اِنِّى قَبَّلْتُكَ وَابْتَدَعْتُ

Oratio Dominica Arabice.

Ja Abuna' Iledfi phi' ssemavvâti.

1. Lijûtekaddefi smokca.
2. Litati melcutoca.
3. Litecun meschytoca, kema phi' ssemai vveala'
Iardfi.
4. Chus

4. Chübzena kephaphena áthina phi' ljeúmi.
5. Wagpher lena chatajana keema negphero nahhno limen achtaa ileina.
6. Wela tadchilna ttegarbba.
7. Lekin negg jina mina schereri.
Lianna, leca' Imülca, valkovvata, valme-
gida ile lebedi, Amina.

ASPONDUS.

ܐܘܨܐ ܕܥܩܘܒܐ

&c. ܕܥܩܘܒܐ ܕܥܩܘܒܐ

Syriacè.

Abhun dbhafschmajo.

1. Netkadaſch Schmoch.
  2. Tithe malchutoch.
  3. Nehve Zebjonoch, ajchan o dbafschmajo, oph
b' ár-o.
  4. Habh lan lachmo dſeunkonan jaumono.
  5. Waſchbuk lan chaubhain aichano d' oph
chnau ſchbakan l' chajobhain.
  6. Wlo tahlan l' nesjuno.
  7. Elo pazan men biſcho.
- Metül dediloch hi malchutho' v'chailo vetefch
buchto leolam olmin. Amin.

MISPOLUS.

Πατέρες ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀγιασθήτω τὸ
ὄνομά σου. ἔλθέτω &c.

CARO.

CAOROLUS.

Pater noster, qui es in cœlis. Sanctificetur nomen tuum. Adveniat &c.

DIDASCALUS.

Sedete. Legat decurio jam Catalogum.

ACOLASTUS.

Prælegit Catalogum, cæteri condiscipuli
sigillatim respondent :

Adsum.

DIDASC. Omnes adesse vos hic discipulos meos,
Ex animi certè gaudeo sententia.

Quare in proposito pergam. Vos attendite.
Legere, & non intelligere, negligere est, ait
Quidam, & verè. Sic multis lectionibus

Præceptorum interesse, & certi in memoria
Nihil reportare ex illis, est perdere

Tempus, bonasq; horas malè collocare. Nam
Quid prodest, si audias, quod effluat statim?

Et pessimè merentur de Scholasticis
Discentium, qui studia non examinant
Repetitionibus & recitationibus.

Quid igitur didicisti, tu Pamphile, recita
Ex Vestibulo Comenii præcæmium.

PAMPHILUS.

Salvete pueri, Seyd gegrüßet ihr Knaben.
Venite tirunculi Kommet her ihr Schülerlein.
Discite latinam linguam, Lernet die Latiniſche
Sprache &c.

DIDASCLUS.

Rectissimè didicisti, laude dignus es.
Nunc Eugeni tu quoq; recita statim velim
Vestibuli partem assignatam tibi pridè.

Eue-

EUGENIUS.

Caput 7. de Virtutibus

κεφάλαιον ἑβδόμου, περὶ τῶν ἀρετῶν.

Virtutibus stude.

Σπᾶδα εἰς τὰς ἀρετάς.

Fuge Vitia,

Φεύγε τὰς κακίας.

Quæ lex vetat.

Ἄς ἀπαγορεύει ὁ θεσμός.

Ne viola legem, serua eam.

Μὴ τῷ θεῷ βλάπτειν τὸν νόμον, ἀλλ' ἔμμενε αὐτῷ.

Qui flagitium, scelus, vel piaculum horrendum
atqve nefarium patrat.Ὁ δεινὸν, καὶ χεῖλιον ἄγος, μῦσθ,
ἢ ἀσέβημα πρᾶσσω (ἐργαζόμενθ)

Scelestus & valde nequam est.

Μιαρὸς καὶ λιπώνηρός ἐστιν.

DIDASCALUS.

Musophile, videam, quid memoriâ tenes,

Ex Janua lingvarum Amos Comenii?

MUSOPHILUS.

Cap. LXVIII. κεφαλ. ξη.

De Schola & institutione.

724. Quoniam literati ad omnia habiles esse,
ædiotæ vice versa parùm societati humanæ con-
ferre deprehenduntur, Scholis (phrontisteriis)
ubi rudes erudiantur, opus est.725. Αἱ σχολαὶ, ἐν αἷς οἱ γράμματοι παιδεύον-
ται

ται πανταχῶς ὀφείλωμαι. Ὅτι γὰρ πεπαιδευομένοι
πρὸς ἀπαντὰ ἐυθυαῖς τε καὶ ἐπιτήδαιοι, οἱ δὲ ἀπαι-
δευτοὶ ὀλίγοι ἀπὸ τῶ κοινῷ βίῳ συνηθηχασιν.

725. At hæ non sunt, ut fatui opinantur carni-
ficinæ, sed Ludus, dummodò discipulus docilis,
callidum, cordatumq; nanciscatur præcepto-
rem.

726. Οὐδ' εἰσὶ κατὰ τὸ τοῖς ἀβελτέροις δοῦν,
βασανιστήρια, ἀλλὰ παιδεία, ὅταν εὐμαθὴς τις διδάσ-
καλὸς ἰκανὸς καὶ Φρονίμος ἐπιτύχοι.

726. Ille enim si discit spontè, percontatur,
(quærit) avidè & auscultat attentè; hic si docet
lubenter, informat providè, & inculcat assiduè;
uterqve eximio perfruitur delectamento.

726. Ἀμφοτέροι γὰρ μεγίστης ἡδονῆς ἀπολαύσασιν,
ὁ μὲν ἐθέλοντι μάθων, ὁ δὲ ἀσμενῶς, Φρονίμως, δεξιῶς,
ἀπαυσι διδάσκων.

DIDASCALUS.

Rectè didicisti lectionem, dignus es
Laude. Tuum pensum quod; tu Mispole recita
Ex orbe picto Joannis Comenii.

MISPOLUS.

Cap. XCIV. Bibliopolium.

Bibliopola vendit libros in bibliopolio, quorum
catalogum conscribit. &c.

DIDASCALUS.

Nunc agè, tu Philomathe, recita Cornelii,
Nepotis Romani Historici Themistoclem.

PHILOMATHE.

Themistocles Neocli filius Atheniensis. Hu-
jus

B

jus

ius vitia ineuntis adolescentiæ magnis sunt e-
mendata virtutibus, adeò ut anteferatur huic
nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio est
ordiendum, Pater ejus &c.

DIASCALUS.

Sufficit, Es quoque laude tuâ dignus. Epistolam
Ciceronis ad familiares siste decimam
Libri primi, tu Acolaste,

ACOLASTUS.

M T. C. Valerio FCTO.

Cur enim tibi hoc non gratificer, nescio præ-
fertim cum his temporibus audacia pro sapientia
liceat uti. &c.

DIASCALUS.

Ex Hesiodo Musophile recita periodos
Aliquot Græcas dierum & operum citò.

MUSOPHILUS.

Μῶσαι περίηθεν, ἀοιδῆσι κλείεσσαι,
Δεῦτε δέ, ἐννέπετε, σφέτερον πατέρ ὑμνεύεσσαι. &c.

DIASCALUS.

Rectissimè recitasti, (laudo te,) tuam
Nunc lectionem. Agapeté jam cedo tuam
Ex Virgilio, Poetarum illo principe
Latinorum, descriptionem scilicet
Famæ.

AGAPETUS.

Exemplò Lybiæ magnas it fama per urbes:
Fama, malum, quo non aliud velocius ullum,
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo &c.

DIASCALUS.

Hæc verba tu velim rectè observaveris.
Ne patrato scelere eveniat idem tibi

Nunc

Nunc age, tu Acrate, quantum didicisti, sciam,
 Ex Sulmonensi illo Poëta bellulo
 Recita libri primi Faſtorum ad Cæſarem
 Germanicum particulam aliquantulam.

ACRATES.

Ecce tibi fauſtum, Germanice, nunciat annum
 Inq; meo primum carmine Janus adest. &c.

DIDASCALUS.

Sufficit. Eubule, Juſtini recita caput
 Primum libri primi de primis Regibus.

EUBULUS.

Principio rerum, gentium nationumq; &c.

DIDASCALUS.

Sat eſt. Nunc ad Philautum propero. Horatium
 Recitabis tu. Surge igitur & odam dicito
 Primam, libri primi ad Mecanatem bonum.

PHILAUTUS.

Mecenas atavis edite Regibus,
 O & præſidium, & dulce decus meum.
 Sunt qui curriculo pulverem olympicum
 Collegiſſe iuvat &c.

DIDASCALUS.

Proſanis expoſitis ſic lectionibus,
 Ad ſacras pergimus, quique locus prior
 Debetur jure aliàs in omnibus Scholis.
 Vos igitur duo Tolmeteatq; Evachete nunc
 Commilitones audacter certabitis,
 Recitatis quæſtionibus ex Compendio
 Hutteri Sacris quibus articuli de Deo.
 Victori præmium dabitur victi locus.
 Tolmete tu prior incipe. Evachete eum
 Interroga. EVACH. Quid eſt Deus?

To

TOLMETUS.

Deus est essentia spiritalis, intelligens, aeterna, verax, bona, pura, iusta &c. Proba unum esse Deum?

EVACHETUS.

Deut. 6. v. 6. Marc. 12. v. 19. Audi, Dominus Deus noster Jehovah unus est.

Esa. 44. v. 6. Ego primus & ego novissimus, & absque me non est Deus. &c. Annon tres sunt Dii, siquidem Pater est Deus, & Filius est Deus, & Spiritus S. est Deus?

TOLMETUS.

Pater quidem est Deus, Filius est Deus, Spiritus S. est Deus, personaliter sumptò &c. Quot sunt Personæ Divinitatis?

EVACHETUS.

Tres. Pater, qui à nullo est factus, nec creatus, nec genitus. Filius, qui à solo &c. Proba Trinitatem ex Scripturis?

TOLMETUS.

Psal. 33. v. 6. Verbo Domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis &c.

DIDASCALUS.

Tolmetus unum vitium commisit modò, Sed Evachetus plurima. Cede ei locum. Evaristus & Ocnerus vos certaminis Specimen nunc dabitur lectionum de plagis Infigendis, quinque ex Syntaxi regulas Uterque recitando. Evaristus incipit.

EVARISTUS. Cap. 2.

Reg. I. Adjectivum & Substantivum &c.

Reg.

Reg. 2. Relativum cum antecedente Subst. &c.

Reg. 3. Appositionem vocant, quando duo vel &c.

Reg. 4. Duo vel plura Substantiva per Conj. &c.

Reg. 5. Interrogativum & redditivum &c.

DIDASCALUS.

Commisisti vitia non plura, quam tria.

Ocnere videam quot tu commissurus es?

OCNERUS.

Nomen cum Genitivo.

Reg. 1. Substantivum cum Substantivo &c.

Reg. 2. Quæ partitionem significant &c.

Reg. 3. Adjectiva quæ curam, desiderium &c.

DIDASCALUS.

Taces? cur non pergis? Fuisti negligens.

Ocnere diceris, hoc est, piger atque improbus.

Cum nomine sic omen habes. Eapropter bonus

Evaristus, victor ovans, referat illicò

Palnam, exhibitis Ocnere jam tribus plagis.

Tu Carole surge nunc cum Lamperto tuo

Condiscipulo, colloquium mox trigesimum

Quartum ex Corderi libro primo dicite

Memoriter, & tu Carole fac exordium.

CAROL. Habesne multos libros? LAMP. Non

admodum. C. Sed quos habes? L. Rudimen-

ta Grammaticæ, Colloquia &c.

DIDASCALUS.

Placet mihi vestra diligentia, probi

Mei discipuli. Pergo, jam Niphalius

Dicat: Quæ sint amplificationis in

Rhetorica figuræ? Quod docui proximè.

NIPH. Quæ non ornanda orationis gratiâ

B 3

Tan-

Tantum, sed augenda etiam adhibentur comode.
DID. Unde oriuntur figurae hae? **NIPH.** Cum omnes Rhetorum

Figurae, quas sententiarum dicimus, tum ea potissimum, quae orationis & Styli augent filum, oriuntur ex Dialecticis Locis. **DID.** Recte. Dic porro quae figurulae, ex definitione nascuntur bona?

NIPH. Illae Tropi denominatur omnibus.

DID. Quid *Expolitio* est? **NIPH.** Eandem quae explicat

Sententiam, commutatis verbis. Ut: Haud est fortitudo, sed temeritas maxima, sine honesta aliqua ratione adire pericula.

DID. Probe dixisti. Tu porro Cosmi, da mihi Jam Distributionis exemplum optimum.

Cos. Cicero. Haec studia adolescentiam alunt, & hominis Senectutem oblectant, secundas res quoque

ornant. **DID.** Quid est *Dialysis*? **Cos.** Dissolutum esse dixere. *Ut: Iudices sunt partim gratia,*

partim pecunia corrupti. **DID.** Dic, quid est *Congeries*? **Cos.** Talis est apud Salustium. *Ut:*

Audax temere animus, varius & subdolan,

Cuiuslibet rei verus simulator, & dissimulator. **DID.** Bellè. Frugi te iudico.

Da exemplum, *Asponde, incrementi.* *Cessator, an Nescis? Pollicitus sum dudum tibi malum.*

Cum sterteres mane, haec didicisse oportuit. Rapite hominem quantum potestis, ut luat

Mihi poenas negligentiae. *Infortunium profecto, feres. Sic incrementi te modum*

Docebo, fac sis porro vigilantior.

Tu dic Philedone, dic, quidnam taces? Et hic

Ignorat. Porrigere huc manum, plagas habere

Meritas. Responde Achariste. Mutus es?

Tu negligentia etiam sume verbera.

Parine, recita tu. PAR. Cicero: *Nempè facinus*

Vincire est circum Romanum, magnum scelus.

DID. Porro quid? PAR. *Verberare.* DID. Et ver-

beraberis

Tu, nisi sequentia expedite dixeris.

PAR. *Propè paricidium.* DID. Quin pergis? Mu-

tus est. scio.

Tu Agapete dic. Quin dicis? AG. Ego quoque ne-

DID. Satis petulanter respondes mihi tu quidem.

Dicite, quid fecistis? quare isthac negligentia est?

Non impunè feretis nequam Discipuli.

Hocine operam est dare literis? *Ab ocio*

Schola nomen habent, non quod vobis ocio

Dies sint transigendi turpiter, sed ut

Hoc omne quod vobis conceditur ocii à

Laboribus manuum, in discendas literas

Id conferatis. Credo conspirasse vos

In literarum perniciem Et tu Agapete, quod

Mihi videtur, proterus fieri jam incipis.

Haud sic pollicitus es. Porro, ne censeas

Licere vobis impunè contemnere

Literas, & spem parentum & nostram fallere.

Supinam excutiam vobis oscitantiam.

Non volo meam vos corrumpi indulgentiam.

Majore cum curam in sacris versimini

Musarum imposterum. Nebulones estis, &

Magis otio, quàm rectis studiis dediti.
 QVÒ fugis hinc nebulo tu nunc pessime? *(a Scelus!*
 Non sic ad astra itur. *Plurima tulit puer*
Et multa fecit, qui nunc cantat Pythia. (b
Ah non datur ad Musas latâ currere viâ. (c
 Hæc levis sit mōitio. Si deprehendeo
 Ego vos posthac in simili negligentia,
 Severior ero vindex. *Oderunt mali*
Peccare formidine pœnæ, verùm boni
Virtutis amore. (d Et vos ergò sitis boni
 Virtutis amore, non gravis pœnæ metu.
 Repetite. Nam *lecta placet lectio quidem,*
At decies repetita placebit demum benè.
 A prandio pergam legere, si Deo placet.
 Priusquàm verò dimittamini ex Schola,
 Nunc singulis opponendum signum venit.
 Quis autem vestrum fuit hac nocte signifer?
 Latinæ Lingvæ signum qui secum gerit,
 Observans ceteros, loquuntur qui in Schola
 Germanicè, tradens eis ferulâ plagam,
 Imposterum caveant ut sibi Germanico
 Cuncti à sermone, Latium semper sed colant.
 PARIN. Hesternâ luce Philedono signum dedi
 Ego, sed reluctatur, nec illud fumere
 Vult obstinatus. DIDASC. Cur non vis id furcifer
 Recipere? PHIL. Non locutus sum Germanicè.
 DID. Audivistis nè vos loquentem cateri?

CHORUS.

Audivimus cuncti Præceptor optime.

DID.

a) Agapetus fugit è Schola. b) Horat. c) Propertius.
 d) Horat.

DID. Silete modò, mox hoc compeſcam jurgium,

PAR. Teſtantur falſa omnes Præceptor optime.

DID. Aliter neqveo hanc veſtrâ litem componere,
Niſi ſorte datâ, tetigerit hæc qvem, is eſt reus.

Aſponde da ſortem. ASP. Sortem do. DID. Hunc
indico.

ASP. Vigefimum Vau. DID. Primum, ſecundum,
tertium,

Quartum, quintum &c. A. b. c. d. e. f. &c.

Tenunc, fors, ut vides, tetigit, Philedone.

Ergò tres nummos jam dabis multa loco,

In fiſcum, ſed ei prætereà vos ſinguli

Condifcipuli jam lectionum opponite

Exempla notata per omnes artes ſimul.

Qvas in phrontiſterio didiciftis antea,

Præfertim Grammaticæ necnon Rhetoricæ!

EUG. Bonus Vir, quid ſignificet, mihi nunc dicito

Nefcis? Ein frommer Mann. Qvæ regula?

Etiã ignoras, igitur jam ſumito plagam.

PAMPH. Latinè quidnam ſignificat iſthæc phraſis:

Die Zeit iſſ lang oder kurz? PHIL. Tempus longum
aut breve.

PAMPH. Qvæ regula? Nefcis? duæ adſunt regula.

Prima eſt: Adjectivum & Subſtantivum &c.

Secunda eſt: Conjunctio aut ſimilia conjungit &c.

Nefciviſti reſpondere, plagam ſumito.

CAR. Felix, eſt generis cujus? PHIL. Omnis. CAR.

Regulam

Juxta qvam? PHIL. Adjectiva unius terminatio-

nis ſunt generis omnis. Habe plagam.

LAMP. Reus criminis, qvæ regula, mihi dicito.

B 5

RHIL.

PHIL. Adjectiva quæ curam, desiderium &c. habe
plagam.

Quid tu Philaute opponis mihi cedò statim.

Nescis? Ego tibi jam oppono, mihi respondeas.

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

Tropus quis est in hac sententia? taces?

Est subjecti pro adjuncto Metonymia, calix

Pro vino in calice ponitur. Quare plagam tene.

DID. Oppone Acolaste citò, ne tempus transeat

Frustrà. **ACOL.** Omnia conando docilis solertia

Vincit, quid significat? **PHIL.** durch den Fleiß kan
man alles ausrichten. **ACOL.**

Adestne quis in præsentia sententia

Tropus? quid cessas? ignoras? jam discito,

Abs me. Latet is in vocula solertia.

Est adjuncti pro subjecto Metonymia,

Solertia pro solerti homine ponitur.

Habe plagam. **PHIL.** Opponas, Mispole Syn-
dacticum

Exemplum. **MISP.** Dives pecoris est quæ regula?

PHIL. Hanc regulam ego scio, quæ verbis his
sonat.

Adjectiva quæ copiam & inopiam &c.

Extende jam mihi tuam manum illicò,

Percutiam lætus ut te digno verbere.

DIDACS. Musophilus opponat. **MUS.** Quid hæc
parcemia notat?

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

PHIL. Im Krieg ist kein Heil/umb Frieden bitten wir.

MUS. Te pacem poscimus, quæ regula? Nescis? Est:

Certa quædam activa sunt, quæ duos &c.

Cedo

Cedò ferulam, hac te afficio jam latus plagâ.

PHIL. Ego verò reddam eandem quovè latus tibi.

ACR. Spes confisa Deo nunquam confusa recedit.

Quid hæc sententia denotat Germanicè ?

Wer Gott vertraut / wird nicht zuschanden /

Ignoras ? Ergò afficio jam te hoc verbere.

EVACH. Festina lentè, mihi reddas Germanicè.

Non constat tibi ? rudis es sermonis Latii ?

Id ex me parvulo dicas ergò velim.

Esle mit weile. Nunc feriendam porrige manum.

PHIL. Ocnere oppone. Nescis ? Igitur profero

Ego exemplum, ad quod mihi jam tu respondeas

Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.

Quid significat ? Nescis ? Tene tuam manum.

Tolmete responde. Etiam ignoras ? habe plagam.

Evariste phrasin tandem dic germanicè.

EVAR. Die faulen Hummeln werden von den Biens-
stöcken abgetrieben. Oder : Wer nicht arbeitet / der
soll nicht mit essen.

PHIL. Nomen & omen habes, fateor, tu jam victor

EVAR. Cedò igitur ferulam, quò te feriam leniter.

PHIL. Clete oppone. CLET. Quid hæc significat
phrasis sequens :

Urit maturè, quod vult urtica manere ?

PHIL. Es krümmet sich bald / was zum hacken wer-
den wil.

Tu Niphali oppone, paratus non es, tibi

Ego oppono : Quo semel est imbuta recens ser-
vabit odorem, Testa diu.

Quid significat phrasis ? Nescis docebo te

Bone frater Teutonicè : Jung gewohnt / alt gethan.

Ferio

Ferio manum. COSM. Amor omnia vincit, quid
denotat?

Cedò! PHIL. Die Liebe überwindet alles.
Parinum metuo nimis. Expromē spicula
Tua contra me citò. PAR. Audaces fortuna juvat.
Quisnam tropus adest in parœmia, certè
Fugit te, ut video, ex ore hoc disce meo.
Est Metaphora desumpta à Gentiliū Diis.
Hanc expendo tibi signifero plagam ultimam.
DID. Claudite jam pueri rivos fat prata bibere.
Nunc argumenta corrigenda essent styli.
Sed id in aliud transmittemus tempus. Modò
A quibus incepimus, jam peragamus preces.
Rursus devotas, svavi adhibitâ Musicâ.
Cantu peracto Corycæi relliquas
Preces distinctâ voce & clarâ personent.

CHORUS.

Vespera jam venit, nobiscum Christe maneto.
Extingvi lucem ne patiare tuam.

1. Te lucis ante terminum,

Rerum creator, poscimus,
Ut solitâ clementiâ

Sis præses ad custodiam.

2. Procul recedant somnia,

Et noctium phantasmata,
Hostemq; nostrum comprime,
Ne polluantur corpora.

3. Præsta, Pater omnipotens,

Per Jesum Christum Dominum,
Qui tecum in perpetuum,
Regnat cum Sancto Spiritu. Amen.

Euru-

EUBULUS.

In nomine Patris, & Filii, & Sp. S. Amen.

Gratias ago tibi, mi Pater cœlestis, per Jesum Christum filium tuum dilectum, quod me hac die ex gratuita misericordia tuâ custodivisti. Oro te, ut velis mihi condonare omnia peccata mea, quæ injustè perpetravi, velisq; me hac nocte tuâ gratiâ benignè conservare. Quia ego me, meumq; corpus & animam & omnia in manus tuas commendo. Tuus Sanctus Angelus sit mecum, ne Diabolus ullum jus in me reperiat. Amen.

PAMPHILUS.

Pater noster, qui es in cœlis. Sanctificetur &c.

DIDASCALUS.

Domum modestè per plateas pergite,
Salutantes passim obvios, reverentiâ
Cum debitâ, ut à cunctis jam collaudemini.

ACTUS II. SCENA IV.

Didascalus Solus.

AH quanta est *Pædagogorum Miseria?* Deus Bone, & quanta calamitas. In Æsopi apologis Queritur apud Idolum Jovem asinus de suis Aerumnis, quotidianis operis confici Se & enecari. Sed querela hæc justior Est pædagogorum de miseriis suis Profectò, si revocetur res ad calculos, Quam asini. Quis enim ullo in pistrino asinus per-
tulit

Tan-

Tantum mali, quantum mediocris artium
 Doctor in uno alteroq; docendo molestia
 Perpetitur, & laboris exhaurit? Rogo
 Vos, animū advertite. Primū etenim cum traditur
 Puer, docendus pädagogo scilicet,
 Et ad virtutem humanitatemq; impigrè
 Informandus, videte quæso, quàm arduam &
 Duram provinciam plenamq; miserrimi
 Laboris, ac periculis capiat! Ah
 Non antè matura pueri ætas auditur, ut
 Mittatur in scholam & ludum literarium,
 Quàm cum jam nunc *domesticâ indulgentiâ* est
 Corruptus: & Vicia insuper, tum intelligit,
 Tum degustavit. Is non modò nullum quidem
 Amorem literarum vel admirationem,
 Ac potius erga illas acerrimum odium,
 Contemptum Præceptoris, & turpissima
 Exempla adfert domo. Cum monstro ejusmodi
 Præceptoris decertandum est. Quod si doces,
 Peregrinatur animus pueri. Atq; ut optime
 Succedat, est sexcenties idem penè
 Inculcandum, dum illi invito hæreat animo.
 Cum paululum dein' modo despexeris,
 Ex animo pueri rursus omnia effluunt
 Illa, toties decantata. Et si reddere
 Cogas, quæ didicit, tum verò ludibrio
 Haberi planè videas Præceptorem, eò,
 Quia puero voluptas est, fecisse, quod
 Præceptorem suum irat atq; exerceat,
 Ut contumacia juventutis est modò.
 Si quis rudem docere cogatur asinum

Ludree

Ludere fidibus, aut saltare camelum, precor,
 An non egregiè miserum illum dicas mihi,
 Laborem qvì frustra sumat vel maximum?
 At tolerabilius id est, qvam nostros indies
 Pueros docere. Namq; ut promoveas nihil
 In asino vel camelo exercendo miser,
 Certè illi nullâ injuriâ molestiam
 Cumulant. At isti belli pueri, strenuè
 Cum nos defatigarunt, in nos insuper
 Sunt contumeliosi. Invenias qvì palàm
 Ausint convitium facere Præceptoribus,
 Et manus auriculas imitatur clam mobilis
 Albas. Quid cedò est, si non hæc est miseria?
 Sed quid qveri juvat. Necesse est, qvemlibet
 Sux vocationis acqviescere
 Stationi, & fidelem esse cum patientia.
*Sis asinus qvemcunq; asinum sors nimis aspera
 Fecit, dixit quidam qvam prudentissimè.
 Ibo nunc, ut videam, quid rerum intus agitent.*

Seqvitur Interscenium II. Ger-
 manicum.

ACTUS III. SCENA I.

*Philedonus, Acharistus, Parinus,
 Agapetus.*

PHIL. Ut Præceptorem Dii perdant omnes mali,
 Orbilium illum, factitavit hoc mihi
 Jam sapiusculè, faxo, ne porrò faciat.
 Qvare ejus nunq. posthac ludum ingrediar: aut
 Moriar potius. Hoc dico vobis serio.

Ach.

ACH. Idem plane & ego sentio, ita doluit mihi
 Hesternæ plaga. Malo quidcunq; in posterum
 Et experiri & perpeti, quàm Orbilii
 Illius flagra. Grandes jam fermè sumus,
 Iniquum est nos virgis adhuc cædi asperis.
 PAR. Ego ita inflammatus certè sum ira & odio
 Adversus Præceptorem, plagiarium
 Illum, ut si adesset, dentibus discerpere
 Hominem cuperem. Egonè regrediar ad ipsius
 Scholas? Nunquam faciam. Habeo septende-
 cim

Jam annos, virgas nolo ego quidem pati amplius.
 Quamvis duri hac in parte parentes sunt mihi,
 Malo tamen quidvis vel facere vel perpeti,
 Quàm sub carnifice illo dehinc porrò discere.
 Promissis tu quidem stetit Agapete mi,
 Ut focius mecum unà plagas perfortiter
 Acceperis. Ego tua vicissim gratiâ,
 Omnia volo atq; cupio, ad usq; sanguinem.
 AG. Ego mihi ex ephebis excessisse jam
 Videor, & verbera virgarum paterer adhuc?
 Non si me magnus fulmine perdat Jupiter.
 Plagas non curo, sed ignominiosum erat,
 Nos grandiusculos pusiones malè
 Tractari. Valeat ergò Schola & Didascalus.
 Meas illi nates non præbebo amplius.
 PHIL. Si placet à prandio eamus in proximum
 Nemus, quod valdè amœnum est. Namqve &
 animus &
 Cælum & dies invitant ad ludendum. Age,
 Si sic videtur omnibus, ad duodecimam

Huc

Huc confluamus, atq̄ve agamus hilariter.

ACH. Placet consilium. Vobiscum ego volo omnia.

PAR. Et me vobis ultrò sodalem præbeo,

AG. Ego non nihil vereor Episcopi mei Boni senis, & docti viri inclementiam.

PHIL. Quid Episcopum times? Idem is fecit puer.

ACH. Ludamus, rideamus, & jocemur hoc

Die simul unà, q̄vi dudùm unà flevimus.

PAR. Ne deferas fratres, Agapete candide,

Voluptatum sis socius, q̄vi pœnæ lubens

Esse voluisti. Sine te frigent omnia.

AG. Fiat, q̄vod vultis ergo. Et me vobis dabo.

Verùm quas hic quæso mulieres conspicio?

Meretricio videntur cultu incedere.

Sistamus hic gradum, ut audiamus q̄vid velint.

PHIL. Expostulat illa, cum diademate Regio,

Manete, fortè nobis præda parabitur.

ACTUS III. SCENA II.

Voluptas, cum tribus Sirenibus: Lencosia,

Ligea & Parthenope. Virtus cum IX. Musis:

Clio, Melpomene, Thalia, Euterpe, Terpsichore, Erato,

Calliope, Urania & Polyhymnia. Agapetus, Philedorus,

Acharistus, Parinus.

VOLUP.

HEus! tu Famelica, nùm meministi bestia,

Tibi indixisse me bellum insanabile,

Et perpetuum? Quid ergo hic in regno meo

C

Tib

Tibi est negotii scelerata? quid obambulas?
 Quid vis? quem quæris? fortè Juvenes optimos
 Illos ut seducas? Vix me contineo, quin
 Venefica tibi in oculos ungvibus involem.
 Fuge hinc ab oculis mendica, aut pulsaberis,
 Viamq; hanc cerebro disperges. Nunc apagete,
 Vel malè mulctaberis. Non tu hinc scelestas abis?
 Diminuam ego caput tuum hodiè, nisi abis hinc.
VIRTUS. Quid tibi feci, aut quid facio, quod me
 persequi

Studes, Voluptas, plus quàm capitali odio?
VOL. Rogas incantatrix? Non ego tecum modò
 In disputationum arenam subdolam &
 Sophisticam descendam, sed fortissimo
 Duelli tecum certamen inibo pectore.
VIRT. Non ego, bona tu, certandi huc veni gra-
 tiâ,

Nec enim bellatrix sum. Si te tanta stimulat
 Petulantia ac abdominis prurigo, ut hinc,
 Quomodo animi tui libidinem velis
 Explere, nescias, certato cum tuis,
 Et benè sit tibi, nec mihi paupertatem exprobes.
VOL. Mendica tu, quid gannis? Non possum am-
 plius

Mihi temperare, quin tibi pròtinus involem in
 Capillum & sic animo satisfaciam meo.
VIRT. Obsecro Juvenes, ferte miseræ & innocen-
 ti opem,

Ferte auxilium, jam subvenite inopi mihi.
VOL. Etiam clamas? Comittes iterum ut yapules.
 Scelestas est hæc ô Juvenes & venefica,

Cavete ne dicis moveamini suis.

Cavete. Nam vestrâ huc processit gratiâ,

Ut vos seducat, fallat, atqve pertrahat

Vos in suarum miseriarum retia.

VIRT. Non ulciscar ego injuriam hanc, Deus meus

Ulciscetur suo tempore. Dixit etenim,

Mihi vindictam, & ego retribuam. (a Illi meam

Causam commendo vindicandam perpetim.

At vos adolescentes boni, cognoscite

Qvæ sim, nec maledicæ date aures credulas.

Ego Virtus sum, dilecta Diis & hominibus.

VOL. Nolite audire garrulam, nec credite.

Ego vobis qvæ sim dicam, & coloribus

Eam suis depingam, juvenes optimi.

Laudet te os alienum, sic scriptum est bestia, &

Laus propria sordet, vulgò verè dicitur.

Audite me, juvenes ætate floridi,

Non mentior. Hæc sentina malorum est omnium,

Laboris mancipium, atqve paupertatis &

Aerumnarum scaturigo ac fons miseriæ.

VIRT. Cur mentiendo miseros adolescentulos

Is perditum? Sed sic soles. Audite me,

Cupio servare vos, hæc verò perdere. (licet.

VOL. Qvàm blanda es meretrix, hos ut capias sci-

At vos aures obturate, juvenes mei.

VIRT. Sine, ut dicam, dein' si quid habes, objice.

Facile in hac causa patior hos ego iudices.

VOL. Quid mendica obsecro dignum laude af-

feres?

(itea?

VIRT. Sim mendica, (sine loqvar) quid tum po-

Talis sum, qvalem me Poëta *Silius*

Ita-

a) Rom. XII. 17.

Italicus descripsit, cujus & hæc verba sunt:
 Mecum honor & laude & leto gloria cultu,
 Et decus & niveis victoria concolor alis,
 Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus.
 Casta mihi domus est cello stant colle penates.
 Et ne testi videar ego inniti unico,
 Audite jam Poëtam Plautum illum insuper.
 Virtus præmium est optimum, virtus omnibus
 Rebus anteit profectio, libertas, salus, vita,
 Res, parentes, patria & prognati, tutantur, servantur.
 Virtus omnia in se habet. Omnia adsunt bona, quæ penes est
 Hæc, non ego fingo, sed doctissimi viri (virtus.
 De me dixere ejusmodi. Jam accedit his
 Juvenalis noster, referens, quæm sim nobilis,
 Tota licet veteres exornent undiq; ceræ
 Atria. Nobilitas sola est & unica virtus.
 Seneca inquit: Inter astra habet virtus locum.
 Et maximum quod est, idem Seneca refert:
 Nunquam Stygias ad umbras fertur incluta
 Virtus. Beatos non modò in hac vita, sed &
 Exaëto hujus vitæ curriculo, facio. Num
 Ergò sum contemnenda, & potius omnibus
 Non appetenda viribus? Vos Judices
 Estote. Egomet mihi merces pulcherrima,
 Et pretium dicor longè maximum mihi,
 Divitiis animosa meis. (a Porro hac gratiâ
 Veni, quò vos, juvenum omnium pulcherrimos,
 Ad amorem invitarem mei, quæ maximo
 Opere amatores ornare soleo meos,
 Et temporalibus, æternisq; eos simul
 Bonis beare. Quid cupitis his amplius?

a) Claudianus.

Se-

Seqvamini ergò me, & non seductricem eam,
Cujus via mors est ac ignominia sibi.
Simplici ego incedo habitu, haud vos hoc abster-

reat.

Amica nempè Dei sum, cui verè placet
Humilitas. Ista est variâ veste amicta. Nam
Satanæ servit, Dei & hominum hosti perfido.
Atq; ejus aulæ est affecla superbissimæ, &
Aeternum cum Principe suo dominabitur.
Hæc vos monere volui, juvenes optimi.
Oratio veritatis est simplex, sed est

Mendacium varium. Monuisse sit fatis.

VOLEPT. Dixistis Oratrix? Oratio splendida
Sanè fuit. Vah qvantis splenduit nitor!

Vis qvanta animos rapuit! At ego aliam tibi
Jam cantiunculam occinam, *Nasonis hoc:*

*Rara quidem virtus, quam non fortuna gubernat,
Qvæ maneat stabili cum fugit illa pede.*

Audis te subditam mihi, teq; à meis
Gubernari? Quid hoc, fatin' tibi placet? Et
Addit quidem Poëta festivissimus:

In omne te scelus ruere, cum deserit
Te fortuna, foror mea. Quid pejus dicier
In te potuit? Italus ille filius tuus,

Idem te futilem appellat, nempè dicitans:
Nam virtus fuzile nomen. Claudianus &

Dixit. Vile latens virtus. Audi qvæso, qvàm
Sis contempta ubiq; *Juvenalis loqvitur tibi:*

*Qvis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas?*

Qvod te qvoq; Philosophastra, nobilem facis,

C 3

Toto

Toto erras cœlo, indocta & juris nescia.
 Alii sunt quippe nobiles, alii quoque
 Qui virtuosi dicuntur, alii divites.
 Unde sequitur, quod virtus planè non potest
 Dici nobilitas: Convenire tamen potest
 Divitibus hoc nomen, non tibi mendica tu.
 Glossa est notabilis in *Baldo* atque *Bartolo*,
 Super legem. Nobiliores natalibus.
 Codice, de Mercatoribus & Commerciis.
 Ut efficiamini autem verè nobiles,
 O vos adolescentes longè svavissimi,
 Sequamini me Reginam, non pauperem
 Et mendicam, laboriosam, & anxiam
 Virtutem illam. Quam qui secuti sunt, ferè
 Omnes malè perierunt. Hac nil certius,
 Quàm quod vitæ hominis detrahat, & mottem
 vocet.

Iusta antè tempora. Ego verò contrà meis,
 Fortunas amplas, nobilitatem, & conjuges
 Pulcherrimas, cum dote maxima, insuper
 Longam, bellam ac incolumen vitam largior.
 Penes me latitia est solidumque gaudium.
 Tripudium & ovatio, Tristitiæ mater est
 Ista, exsiccans ossa, atque mortem concitans,
 Me omnes Reges terræ, & potentes populi
 Colunt, & coluerunt semper. Nec mea minus
 Castra sequuntur docti omnis generis. Me quoque
 Adorant jam plerumque virtutes, suâ
 Relictâ, aut potius abnegatâ dominâ. Erit
 Etiam propediem tempus, quo totus mea
 Sequatur castramundus. Fundamenta sunt

Jam

Jam pulchrè jacta. Quid restat igitur, meo
Minus cur subjiçiamini imperio, boni

Juvenes? An sordidi magis quam splendidi
Cupitis vitam exigere? Date mihi nomina.

VIRT. Vix credederim, fore aliquandò, ut totus tua
Seqvatur castra mundus, nisi Musæ meæ

Tollantur orbe, quas nunc in proscenium
Vocabo. Mea vox si svadere neqveat his

Juvenibus iter virtutis, Musarum soni

Id præsent, quarum officium hi versiculi tenent:
Clio gesta canens, transactis tempora reddit.

Melpomene tragico proclamat mœsta boatu.
Comica lascivo gaudet sermone *Thalia*.

Dulciloqvis thalamos *Euterpe* flatibus urget,
Terpsichore affectus citharis movet, imperat, auget.

Pleæra gerens *Erato* saltat pede, carmine, vultu,
Carminea *Calliope* libris heroica mandat,

Urania cœli motus serutatur & astra.
Signat cuncta manu, loquitur *Polyhymnia* gestu.

Adeste jam meæ Musæ svavissimæ.
Nunc vos paucis volo. Cl. En omnes hic adsumo.

VIRT. Agedum tu prima doce Clio adolescentulos
Viam sectandam doctrinarum gnaviter.

CLIO. Quid dulcius est historiarum studio?
Hæc veritatis lux audit & temporum.

Est testis fida, longæ vita memoriæ,
Magistra vitæ & nuncia vetustatis est.

Qvemadmodum eam Cicero verbis pinxit suis.
Hanc vos me præeunte Juvenes. discite.

Res gestas scire omnes à mundo condito
Patriarcharum, qui ante & post cataclysmū piam

Vixerunt vitam, Regum populi, Cæsarum,
 Monarchumq; magnorum, atq; Principum,
 Pacis beatæ, nec non bellorum trucis
 Martis, Rerumq; publicarum floridum
 Statum, mutationes & tristissimas.

Hæc, inquam, scire Juvenes maximè juvat
 Quod iego docere queo vos adolescentulos.

VIRT. Tu Melpomene tuas artes ediffere.

MELP. In casibus exerceri sultis tristibus?

Ego Melpomene vobis ostendam viam.

Sum docta namq; informare hic tragœdias

Homines, ostendendo fortunæ singulis

Instabilis varios casus, ut ne fortean

Florenti fidant nimium, aut adversâ suam

Impatientem doloribus despondeant

Animum, sed utraq; in fortuna firmissimum

Retineant, constantesq; sint hic perpetim.

Agite ergò nos seqvamini ò Adolescentuli.

VIRT. Thalia, quid tuis præstas, dic, artibus,

THAL. Libenter si forte velitis Comœdias

Spectare, Thalam me promptè seqvamini.

Nec arbitor despecturos artem meam

Vos, quæ facio mortales hic latissimos,

Productis Iusibus in apricum Comicis.

Si tristes vos labores studiorum premant,

Relaxare potestis vestras vires datis

Horis aliquot ad requiem perplacidissimam.

Ergò nos Musas Juvenes nunc seqvamini.

VIRT. Euterpe nunc significes artes quoq; tuas.

EUT. Si delectari cupitis fortè Musicâ

Tibiarum, ego Euterpe potero suavissimis

Modulationibus mulcere corcula.

Quis

Quis hominum non tristes curas hic gestiat
 Ex cordibus depellere, quæ mentes hic admodum
 Excruciant, ut recipiant vultus tetricos?
 Medelam morbis his affert mea tibia.

Ergo meum consilium vos nunc non spernite.
 Sed prompti Musas jucundas sequamini.

VIRT. Terpsichore, quid tuis præstas, dic, artibus?

TERP. S. Ego vero Terpsichore cytharâ dulcissimè
 Mœsitiam ex tristibus repello cordibus.

Scio mortalibus curas hic, anxias

Sæpè creare dolores animo, quos concedet.

Ex mentibus repellere s'vavi Musicâ,

Præsertim cytharæ dantis jucundos socios.

Ne corpus contabescat curis turbidis.

Ego vobis proferam talia jam plurima,

Si modò vos Musas nunc vultis sequi.

VIR. Erato, quid adolescentulos doces? cedò?

ERAT. Quid adolescentes ô nimium s'vavissimè

Putatis dulcius esse nostris chordulis,

Quas Erato pectoribus exhilarandis gero?

Eccur nolitis nostra castra nunc sequi,

Cum nostrum quælibet tantam dulcedinem

Præstare soleat hic mortalibus suâ

Arte, hic quas nostros quoque amatores optimos

Docere paratæ sumus. Ergo adolescentuli

Meum consilium quæso tunc ne spernite.

Sed nuncio dato Voluptati malæ,

Quæ vos in caeses conatur perducere

Suos, quibus irretiti perniciem malè

Aternam sentietis. Potius nunc chorum

Camænarum sequamini jam singuli.

VIRT. Calliope jam tuas artes nunc dicito.

CLLA

CALL. Et delectare volunt & prodesse; Comici,
 Quos carmina Calliope Heroica doceo.
 Hinc laude dignum hominem Musa veto mori,
 Eum per ora volitare virorum jubens,
 Compactis metro versibus. Quod utile (daries
 Nec non jucundum est. Quis enim non lau-
 Cupit? Nisi improbis deditus sit sceleribus.
 Quare vos adolescentes averfari mihi
 Perfvadeo. Quare viam seqvamini
 Nostram, lateri Pieridum adhærentes probo.
 VIRT. Urania tu quid homines de cœlo doces?
 URAN. Deus os homini Creator sublime dedit
 Cœlumq; jussit intueri, sidera
 Quod ornant mirificè, hæc scire juvat maximè,
 Horum do sola ego Uranie scientiam.
 Hanc vos docebo, si vultis svavissimi
 Adolescentes, hunc tramitem ergò seqvamini.
 VIR. Tu Polyhymnia quid præstas artibus tuis?
 POLYM. Ultima Musarum sim licet Polyhymnia,
 Tamen non ultima, magis prima dicier
 Sum digna studiorum meorum meritis.
 Quis etenim quicquam præstare potest me sine
 Eloquentiâ, quod dignum sit laudaries?
 Hac ego vos quoq; fideliter nunc instruam,
 O Adolescentes seqvimini nos belluli.
 VOLUP. Putasne tu verò mihi non quoq; Virgines
 Hic esse Sirenes, præstantiores magis
 Tuis miseris Musis, Mulis pauperrimis.
 Harum nunc intrò conditos audi sonos.
 Vos & Juvenes his vestras aurículas date.

Chorus Sirenum.

Dulcibus nunc cantibus, ô, Sorores,
 Jubilemus, tempus adest serenum!

Nunc

Nunc Voluptatis capiatur hamo

Pulchra Juventus.

VIRT. Blandæ Sirenum sunt voces istæ. O mei
Adolescentes, cavete, fallet perfida.

Fallet, fallet, perdet corpus, simul animam,

Et perpetuò vos damnandos gehennæ clabit.

VOIV. Quid obstrepis mendica, quin fugis illicò

E conspectu & oculis meis? Dolent mihi

Dudum oculi, quod te conspicio. Nisi fugeris,

Sceleratos illos eripiam oculos tibi,

Et te prostratam humi conculcabo pedibus.

VIRT. Sangvinolentæ ac atroces sunt minæ tuæ.

Bona verba quæso, ne sævi tantopere.

VOL. Etiam irrides? Ut te Dii perdant bestia.

Ad monomachiam te provoco, ut intelligant

Hi, cujus partes foveant, si talis es,

Qualem te dudum jactitabas. Aggredi

Cessas? Quid? Aperto Marte te hostem fortiter

Laceffo. Quid velut cancer graderis retrò?

Aut fortiter sta, aut turpiter fuge. En caput

Tuum peto, non posteriora, venefica.

VIRT. Nō sic pugnare, Magistro edocta sū optimo.

VOL. Non pugnabis nefanda, nec fugies tamen?

Sed verba hic sapientia fundes? Jam jam scies.

VIRT. Fer opem Deus meus! Auxilio adeste optimi

Juvenes, prohibete. Nam vim patior maximam.

Ridetis? Partes hi foveant magis tuas,

Ah, quàm meas. Sum derelicta ab omnibus,

Non me reliquit attamen Deus meus.

Etsi ejus hic vindicta se non exerit,

Ulciscetur tamen hanc graviter injuriam

Tempore suo, quo non speras, Tu videris.

Ego

Ego possidebo animam meam in patientia,
 Feramq; crucem Dei mei sine murmure.
 Ejus, ne me eneces, aderunt mihi Angeli.
 Te Diabolo commendo & ejus angelis.
 Musæ properate & fugite mecum singulæ.
 Locum linquamus infano profibulo.
 Non nos decet pugnare pacificas Deas.
 Vol. Heus tu, quin præstolaris paululum? fuga
 Sibi consulit venefica, nec sapit malè.
 Heu fibulam tecum defer! Quin jam redis?
 Latam reporto ab hoste nunc victoriam.
 Videte adolescentes mei, quam propitios
 Habeam Deos, quam sim felix ego undiq;
 Cur non mihi protinùs datis jam nomina,
 Meoq; vos subjecitis imperio levi?
 Promitto vobis omnes hujus seculi
 Delitias, & fravem vitam, ac læta omnia,
 Quid cogitabundi statis charissimi?
 Num tantâ opus deliberatione erit?
 Responde tu præ cæteris formosule, (a
 Nam genio non alieno à Regno nostro agi
 Videris, sicut & focii omnes hi tui.
 AGAP. Decora tu es, & polliceris optima,
 Magisq; nobis & majestas corporis
 Tui ac orationis splendor placuit, ut
 Verum fateamur, quam Virtutis parvulæ,
 Abjectæ & simplicis, quæ persuadendi habet
 Autoritatem nullam penitus. Ego lubens
 Tibi me dedo. Regni tui clientulum,
 Agapetum hunc. Pro se vestrum quisq; respon-
 deat,

a) Agapet.

Vol.

VOL. Recipio te Agepetum in clientulum meum.

PHILED. Et ego Voluptati Reginae me dabo.

ACHAR. Nec in me mora erit, quin Reginae ser-
viam.

PARIN. Ego me tibi Regina servulum offero.

VOL. Frugi estis & Regno meo percommodi.

Haud

Illiberales vos praebetis, & lubens

Vobis bene faxim. Jam nunc hoc unum restat,

Ut exhibeatis vos fideles, strenuos,

Et constantes meis in castris milites,

Comessando, potando, scortando, dies,

Noctesque luxuriando, ludendo, bonas,

Quas dicunt illi, artes, cum Praeceptoribus

Spernendo, ac prosequendo Virtutem odio,

Nil non tentando, quod bonum reddat animum,

Vultumque hilarem faciat. Curis nil sit loci.

Horum Praeceptorum sit aemulatio

Inter vos. Et te aliis praeficio Principem

Agapete fili. Namque praestas corporis

Formam, & magnus fieri velle videris mihi in

Regno meo. Ad astra sic itur. Quod reliquum est

Praeceptorum, dabitur intus. Me sequamini.

PHILED. Habesne domi Veneres aliquas pulchel-

lulas?

VOL. Omnino mihi sunt Sirenes hic, Virgines,

Cunctarum, quotquot in orbe sunt, pulcherrimae.

Heus Sirenes, adeste, paucis vos volo.

LEUCOSTIA. En adsumus! Voluptas o suavissima,

Quid exequi jubes? faciemus illico.

VOL.

VOL. Blando excipite hos adolescentes vestro sinu.
Ut singuli gaudia capiant. **LEUC.** Salvere vos
Jubemus plurimum suavissima corcula.

Si placeat vobis, dabimus basia & oscula.

AGAP. Adventus vester nunc gratissimè accedit
Nobis hic singulis. Accedite jam propè,
Ut vestris amplexibus uti liceat diu.

PARTH. Ego Parthenope pulchrum hunc Juvenem
prendam mihi. *(a)*

Salve suave meum cor, mî porrigè labium!

LIGEA. Ego verò lateri hujus *b)* me mox ad-
juxero,

Adolescentis suavissimi Salve decus
Meum, columba mea, suaviolum hoc accipe.

LEUC. Salvum hic adesse tertium *c)* adolescentu-
lum

Hunc bellulum, mihi est nunc summum gaudium.

Hinc osculo blando excipere eum me juvat.

Salve mi grata gemmula pretiosaqve.

Te noster excipiat intrò blandus sinus.

VOL. Cedamus hoc loco Sirenes in domum

Nostram, quò Juvenes deliciis explier

Possint. **PARIN.** Quocunq; volueris nos ducere,

Seqvemur dominam nostram semper singuli.

AGAP. Prius choreis expleamus corpora

Saltationibusqve iperblandissimis,

Dominâ volente nostrâ. Sic jucundior

Confessus erit post & confabulatio.

VOL. Si libeat vobis id, licet. Consentio.

CHO-

a) Agapetum. b) Parinum. c) Philedonius.

CHOREÆ instituuntur.

VOL. Choreis animo expleto, jam seqvamini
Me, Juvenes ô svavissimi, ad convivium
Opiparum, qvo solent Sirenes blandulæ
Suis præbere cunctis amatoribus.

AGAP. Fiat. Seqvamur Dominam & Sirenes cito
Gressu, capiamusqve paratas delicias.

ACTUS III. SCENA III.

*Didascalus, Niphalius, Cosmius, Cletus,
Aspondus.*

DIDASCALUS.

ADeste vos robusti adolescentes quatuor,
Exploratum ite de Agapeto, Philedono,
Parino & Acharisto jam, per angulos
Omnes urbis, si qua latent lenonis in
Domo, nebulones pessimi, qui absunt Scholæ
Modò. Nil prætermittite, quærite impigrè
Ut in ordinem redigantur, & dignam suâ
Improbitate accipiant mercedem pessimi.
NIPH. Quantum in nobis, Magister, fiet sedulò.
Quæremus & nihil prætermitemus, ut
Inventos & prehenso pertrahamus huc.
COSM. In me nihil quidem desiderabitur.
CLET. Hos illi non effugient ungyes, vah quibus
Illos tractabo modis, quomodo tenebo eos.

ACTUS

ACTUS III. SCENA IV.

*Agapetus, Parinus, Philedonus,
Acharistus.*

AGAP.

Libetnè decertare saltu? PAR. Ludus is
Non convenit pransis. AG. Qyamobrem?

PAR. Ventrìs qvia

Saburra gravat corpus. AG. Hui fanè, haud ad
modum.

PAR. Qvòd igitur saliendi genus vobis placet?

AG. Locustarum à saltu auspicemur, tibia

Utraq; , sed pedibus junctis. Longissimè

Qvi promovet, feret coronam. Hujus ubi erit

Satietas, aliud atq; aliud inchoabimus

Genus. PHIL. Eqvidem nullum recusabo genus,
Nisi qvòd cum periculo fit corporis.

Nolim qvidem mihi cum chirurgis esse rem.

ACHAR. Qvid autem, si unicâ certemus tiblâ?

AG. Ad omnia sum paratus. PHIL. Valeat ille nunc

Ludus, qvi est Empusæ. PAR. Metam designa, eho!

AG. Paratus sum. PHIL. Verùm qvòd erit victoriæ

Premium? AG. Abundè magnum victori est gloria

Premium. PAR. Ego victo potius dandam esse
inqvìo

Mercedem, gratiâ solatii. AG. Sit hoc

Idcirco præmium victo, ut lappâ benè

Coronatus in urbem redeat. PAR. Non hoc qvi-
dem

Recusarim, si tu præcedas, tibiâ canens

Dul-

Dulcis. Sed videamus jam, quid possis Thraso.
Præcede, nos nihil concedemus tibi.

AG. Quid illa placet meta? PAR. Illam facile vicerō.

AG. Eho victor egregie! PHIL. Illius verò vicem

Ego ulciscar. AG. Bona verba, oro ne feceris,

Mi vir. PHIL. Num irrides Princeps? AG. Ridicu-
lum caput,

Quod si verò non sis ridiculus. ACHAR. Ego quoq;
Experiar, quid possim. Satin' videtur hoc?

AG. Nondum metam attigisti. Verùm sufficit
Saltasse jam, si placet, eamus ut sitim

Restinguamus parumper, contractam modò

Ex certamine. Redeamus ad puellulas,

Numero nobis respondentes, undè huc sumus

Progressi deambulatum. Ibi potabimus,

Amabimus, & saltabimus. Sunt virgines

Equidem bonæ, ferunt libenter amorem PHIL. Age

Ergò, quid cessamus? Hilarem hunc nobis diem

Sumamus, PAR. Sed quid fiet, si Magister hæc

Resciscat? Vereor certè ne hæc Comœdia in

Tragœdiam exeat, & vertatur gaudium hoc

In planctum. ACH. Et ego, mi Parine, eadem cogito.

AG. Damâ & lepore timidiore estis, viri

Sitis. Jam hæc ætas nostra liberam magis,

Quàm aliorum, qui elementa primùm discere

Incipiunt, vitam postulat. PHIL. Tanti quidem

Non facio Præceptorem. Ausit me tangere

Vel digito! Hunc ego ei, ecce! pugionem in vis-
cera

Contorsero. Conspirate mecum, si placet,

Et date fidem, vos ut aeneos muros stare

D

Velle

Velle pariter mecum, ut si quis fortè ingruat
 In me, in vos impetum fieri putetis. &
 Si quis vos vel digito attigerit, injuria
 Mea fit, & me læsum putem, hocq̄ve vindicem
 Manu hac. AG. Placet conditio, Juramꝑ fidem,
 Nunquid? PAR. Qvando ita placet, fiat.
 ACHAR. Pueri haud fumus.

ACTUS III. SCENA. V.

D I D A S C A L U S.

VErè dictum proverbio: *Vicinus est
 Qvi claudo, claudicare discit. Sic ovis
 Vel una morbida, totum ovile male inficit.*
 Qvis non novit qvantum mali secum trahat
 Mala societas? *Corrumpuat mores candidos
 Colloquia prava, inquit Poeta. a) Unde Seneca:
 Convictor delicatus, paulatim quidem
 Enervat ac mollit. Malignus socius &
 Qvantumvis candido atq̄ simplici, suam
 Rubiginem affricat. Necesse est oderis,
 Aut imiteris. Idem: Unum exemplum malum, mali
 Multum facit. Qvæ experior omnia in meis
 Discipulis, qui unâ hærent in aliquo geneo, à
 Philedono seducti, neqvam pessimo.
 Qvamvis qvoq̄; Agapetꝑ corruptus erat, prius
 Qvam disciplinæ commendaretur meæ,
 Magni ingenii puer est, sed *Educatio
 Corruptit indolem bonam. Jam grandis est,
 Igitur cogi non vult, nec habere tamen potest
 Sux vitæ modum ipse. Miserrimi fumus*
*a) Menander. 1. Cor. XVI. 33.**

Nos Pædonomi, qui in pistrino literario
Sudamus, atq; parvam inimus gratiam.

ACTUS III. SCENA VI.

Niphalius, Aspondus, Cosmius,

Cletus.

NIPHAL.

Ubi illos quæremus, ubi inueniemus, bone
Asponde, quid in commure quæso consulis?
ASP. Ego quidem nescio, nemo nobis obviam
Fit hic, qui diceret se comperisse quid
De illis. Habitant hic quædam lenæ scilicet
Anus, communes corruptelæ juvenum. Age
Si quis fortè unam illarum adeat, quid hoc placet?
NIPH. Num notus es illis aniculis tu forsitan?
ASP. Novi unam & alteram, sed non hoc admodum.
NIPH. Non hoc de nihilo est, bone vir, quid novisti
Fortassè obsequium præstiterunt & tibi? (eas,
ASP. Quod obsequium dicis? Properat en Cosmigi
Ad nos rectà, (vides ne?) cursu concito,
Cum Cleto, fortè nunciaturi huc, ubi
Sint. Procedamus illis obviam rogo.
COSM. Cletus & ego exploravimus ubi sint, boni
Illi viri. Jam nunc illos videbitis.
CLET. Prodibunt insani nimirum & ebrii.
COSM. Hic præstolabimur exeuntes, si placet.
NIPH. At quis cum furiosis illis & ebriis
Ausit manus conferere? *Ebrietas fortis est.*
ASP. *Addit animum Ebrietas quidem, atq; cornua
Sumit, sed temerè agunt ut plurimum ebrii.*
Nos sobrii sumus, agamus ergò fortiter.
CLET. Ne abjiciatis animos, conjunctis viribus

Faciemus impetum. Fideliter state.
Nunc ecce prodeunt magnis clamoribus.
ASPOND. Tacete, in istoc angulo latitabimus.

ACTUS III. SCENA VII.

*Agapetus, Parinus, Philedonus,
Acharistus.*

AGAP.

Nunc instant Bacchanalia. Bacchatum ibimpo.
In hunc mihi usum hæc est parata larva jam,

PAR. Certè Parine te curasti molliter,
Lautèqve munus administrasti tamen.

PHIL. Proh, comestatores fumus percommodi.

AG. Larvati cursitabimus vicitim. Io,
Dein ad amicas redibimus rectà. Quid hoc?

PAR. Ego interea aliqvo abibo, mi vir, in angulum,
Atq; edormiscam hoc villi, finite, sic agam.

AG. Num te sic abstrahes nostro à consortio?
Proh, minimè gentium. Nobis communia

Bona simul erunt & mala. Scis quia stipulato es?

PAR. Ero non postremus in infania. Sonos

Amici jungite clamantes: Compania
Vivat, vivat, vivat nostra hic Compania!

ACHAR. Io Compania! AG. Proveniant me-
dii mihi

Sic sæpè dies ACHAR. Ho, ho, ho, Compania,

AGAP. Non possum, quin festiv à cantiunculâ
Festum nobis lætumqve hunc prosequar diem.

ACH. Occupet extremum scabies. AG. Vos canite
simul

Diversis vocibus, nullus sit reliquus

Tri

Triflutia locus apud vos. PHIL. Pœan. Io.

CHORUS.

Runda, runda, runda, runda, dinellula.

Runda, runda, runda, runda, dinellula.

Nunc triumphantum simul ora, voces

Personent, dulces focii, sonoris

Vocibus clamor feriat polares

Molliter axes.

Abstinthi connis metus atque curæ,

In locum cedant alea & choreæ.

Et sales centum, meretrixque bella

Poculaque alta.

Sic Voluptatis furiosa vivunt

Castra, sic regnat bona, Diis creata,

Pulterior stellis similisque soli

Nostra Voluptas!

ACTUS III. SCENA VIII.

Aspondus, Cletus, Cosmius, Niphalius, Agapetus, Parinus, Philedonus,

Acharistus.

ASP.

DEdite vos ergo turbatores pessimi,
Ut Præceptoribus per nos sistamini.

CL. Hunc a) ego mihi capiã, vos aliosprehendite.

AG. Tu perfide me capias? Mori quidem velim

Lubentius, tuis capi quam manibus. Ah

Nemo nostrum fugam det, fratres optimi.

Præsenti fitis animo & state fortiter.

Hos facile profligamus in fugam, decet

Nos hic virilitatis exemplum edere. (b)

a) Agapetum. b) Alapam insigit.

ASP.

ASP. Et vos accedite, accepi partem meam.

AG. Si tantum vobis animi est, nunc accedite.

PAR. Venite, & si lubet, vel digito adferite nos.

PHIL. Heus vos voco! Venite, quæso, capite nos.

ACHAR. Heus tu, veni, si honestus es commilito.

AG. Si non veneritis, nos faciemus impetum,

Lacesiti, in vos per præceptis, non sine malo

Vestro, ut aliis exemplum sitis omnibus.

COSM. Dedite vos ultrò, fortè condonaverit

Noxam vobis, Præceptor, hanc absentia.

AG. Non persuadebis istuc, si tibi Tullii

Vis affluat elequentiæ, tu proditor.

ASP. Quid est, quod cessamus in illos facere impetum?

AG. Simus primi ergò fratres, fortiter agite.

Nauci sunt & nihili homines ac dupondii.

Vel flatu facilè hos in fugam convertero. ^{a)}

ASP. Væ misero mihi. Non certè durare hic queo.

Si sic vultis. COSM. Parce meo capiti furcifer.

NIPH. O facinus indignum! Parce mihi. Hei miseriam.

CLBT. Regnumnè Agapete possides? Injuria est.

COSM. Quingentos infregisti colaphos jam ferè.

Iniquior nunquam visa est certatiò.

Sunt verberando illi, nos vapulando, age,

Utrinque defessi. Os ego semper præbui.

AG. Heus ite nunc jam, fugite. Nam si pergitis

Esse molesti, geminabimus vobis malum.

NIPH. Non certè cupimus. Hoc vobis prædixeram.

AG. Sic vos excipiam. Eho, redite, si lubet,

Redite. Egregiam verò laudem atque spolia

^{a)} Alapam infligit.

Re-

Refertis ampla, a) Sed superest, quod vos velim.
 Quam strenuè currunt, eqvo vix assequi
 Possis. PAR. Ego non ausim repetere nunc Scholas.
 PHIL. Nec ego, ita me Deus amet, audeo. ACH.

Satanas

Revertatur, non ego. PHIL. Quid ergò fiet hic?
 Quid faciemus, dic? AG. Militatum fugiam ego
 Aliquò, & vos unà, si placet, quandò domi
 Nobis tutus non est locus, nec in Scholis,
 Commutemus togatas has in militarem
 Habitum vestes, aat vendamus. PHIL. Ratio
 placet.

Sed nondum conscribuntur, ut audio, milites,
 Quid interea fiet? AG. Prædabimur interim
 Id nunc militibus scilicet haud vitio datur,
 Sed gloriosum est. ACH. Si liceat impunè, non
 Autem cum capitis periculo. Haud velim mihi
 Certè cum carnifice post aut tortoribus,
 Rem esse. PAR. Et ea mea est sententia. Si cedat
 malè,

De vita agitur planè, nunc modò de podice.
 AG. Infans, nihil est, periculi, fingis tibi
 Metum. Quid si cælum ruat? Splendorem ha-
 bet,

Proh, vita militaris. *Pulchrum est, rem simul
 Et gloriam, armis belli sibi parare. Me
 Juvat gladiari fulminareqve ensibus,
 Et hastas vibrare. Equidem res est splendida,
 Ab omnibus metui & suspici pariter.
 Familiarem esse regibus. Num singulis
 Horis ferè videtis pompas militum,*

a) Virgilius.

D 4

Et

Et seſquipedalia auditis reſonarier
 Verba? His conferte ſtudia contemptiſſima
 Hoc tempore. Præcedit miles perſplendidè,
 Sequitur ex intervallo poſt, togatus &
 Simplex, externo ſine ſplendore clericus.
 Summa: Mihi non placent *Muſarum* literæ,
Humi quæ nunc vere ſerpunt. Arridet aſt
 Magis magnificentia Martis. Vos pedibus in
 Meam ſententiam ite. Nunquàm vos quidem
 Ejus conſilii pœnitudo capiet. En!
 Ego vobis Dux ero & autor, non cedere
 Poterit malè. Magnas mihi agetis poſt gratias,
 Qui fuerim impulſor vobis. Sperate optimè
 Et rebus vos ſervate ſecundis fortiter.
 ACH. Perſuaderis mihi, in tuam ſententiam
 Ut eam. Dii benè vertant novum vitæ genus.
 Quod ſucceſſit multis, & mihi ſucceſſerit,
 Si fors fortuna, quam invoco, mihi bona erit.
 AG. Erit, ne dubita. In eadem & tu ſententia es?
 PAR. Quæquam grave erit valdè hoc audire pa-
 Tamen quid faciam, deſperatis omnib9 (rentib9
 Rebus. Quid tandem & hoc tentare nocuerit,
 Si fuero redux, fortè olim & hæc meminifſe me
 Juvabit. Age comitabor in mörtem adeò vos,
 PHIL. Et ego in omnes caſus paratus ſum ſeqvi.
 AG. Redeamus ad Veneres, ibi mutabimus
 Veſtes. atque ad iter nos ſtatim parabimus.
 Si quid opus eſt porrò, intus conſultabim9.

Sequitur.

Interſcenium III. Germanicum.

ACT.

ACTUS IV. SCENA I.

*Agapetus, Philedonus, Parinus,
Acharistus.*

AGAP. Hos ego, malùm, non potui vendere
codices,

Valeant, phi, phi, otiosa nugamenta, phi.

Pudet me tantum in his contrivisse otii.

PHIL. Et hos mihi relliqvos ex omnibus libros
Projiciam, qvi tot mihi peperere verbera.

PAR. Atramentarium hoc unum mihi superest,
Id non minùs, qvàm libros hos damnvero,
Et abjiciam. Valeat calamus pauperculus.

Hic calamus (*a* melior est, & longe dignior.

ACH. Hos pedibus conculcavero meis libros.

Sic me magnificis vestibus incedere juvat.

AG. Viros vos judico, in novo ordine strenui
Sitis, facitote, nemo cedat alteri

Improbitate atq; malitiâ. Cristas decet

Attolere vos nunc & feskvipedalia loqvi,

Imò fundere potius verba incessus quoq;.

Sit talis, qvi omnes homines vos contemnere

Satis arguat, qvi pecora præ vobis quidem

Putet is esse, aut umbras hominum, cæterùm

Vos solos homines veros. Hæc si præcepta

Observaveritis, strenuos in milites

Evadetis. Primus qvi occurrerit hodie

Nobis, in eo exemplum statuemus strenui,

Qvàm simus tirones. Utinam modò obviam

D 5

Bellè

a) Hastam designat.

Venobis mercatores aliquot offerant,
 Bellè nummati, cum illis de marsupio
 Nobis certamen esset. PAR. Si tamen pares
 Illis & numero & viribus essemus AG. Erimus.
Audaces fortuna iuvat. Adjungemus &
 Alios nobis iter huc facientes milites.
 Stipendio quos conducam non arduo.
Similes similibus facile congregantur. In
 Parcemia est. *similis querit similem sibi.*
 Fortes estote in bello. Ego hostem opperiar hic
 Ex insidiis. At tu istuc in arbutulum.
 PHI. Huc concesseris Parine tu,
 Sed Achariste tu illic lateas commodè.

ACTUS IV. SCENA. II.

Asmenus, Didascalus.

ASMENUS.

UBi, malùm, est Agapetus? quem jam triduo
 Meis non vidi oculis. Equidem custos bonus
 Juventutis videris esse. Quid mihi
 Respondes? Dic si vis. Num mutus factus es?
 DID. Quid de Agapeto dicam, quem neq; quic-
 quam pudet,
 Neq; metuit quemquam, neq; legem se putat
 Tenere ullam. *Una, quod fertur, ovis morbida*
Totum corrumpit ovile. Si diutius
 Scholasticorum in grege fuisset, optimos
 Quosq; infecisset animos juvenum, pessimis
 Exemplis, & totius Gymnasii lues
 Fuisset atq; pestis. Quare abesse eum

Gaudeo

Gaudeo magis, quàm doleo, ita me benè amet
Deus.

ASM. Gaudes? Nunc quid dicam nescio, pueritia
Corruptela. Ah sanumnè credis esse te?

DID. Credo. Quidni etenim gaudeam, Episcopo,
pessimum

Excessisse nebulonem ex grege Scholarium
Meorum, qui jam tres feduxerit primitus
Magnæ spei juvenes, bonorum filios.

Certè optimum quenq; infecturus post, nisi
Facta esset discessio. Nescis qui vir fiet.

Ecce fero ad te flagitia magna, ingentia,
Capitalia. Miseram quosdam dudum, qui eum,
Cum illis tribus, quos socios junxerat sibi,
Ad nos adducerent ex ganeo suo.

Ut corrigerentur: Eos invasit carnifex,
Aperto Marte, quantum potuit rapuit &
Contudit ac ad mortem multavit malè.

ASM. Tuâ culpâ id factum est, tu illum corrumpier
Sivisti. Tu inquam, Tu excusari non potes.

DID. Juris sententia est celebris: Qui dedit.
Occasionem damni, damnum ipsum dedit,
Dedisse vel certè videbitur. Bonus
Ille adolescens noster, qui luxu perditus
Est, quod amavit, quod potavit, nemo magis
Accusandus venit sanè, quàm Domine tu.
Qui his rebus sumptus suggerebas, & nimis
Indulgebas, præter bonum ac æquum. ASM. Jam,

eho,

Demùm isthæc nata juris est oratio.

Nimis fuisti ineptus ipse, & filium

Apo-

Apostolò 'corrupisti negligentia.

Tu videris, ut respondeas Apostlo.

DIS. Quid autem plus, quam feci, facere debui?

ASM. Tui quidem me pudet & piget. An non prius

Olfecisses, vel totis quatuor mensibus,

Quatu militatum profugeret ille nebulo.

DIS. Quidni tu olfecisti, mi Episcopo, cui fuit

Domesticus ille. Certè olfacere te prius

Oportuit, si modo curæ tibi fuit.

ASM. Curæ fuit, ais? futilis es, & somnium.

Nolo prolixius sermones cadere

Tecum. Tu videris posterius. Tibi cave.

ACTUS IV. SCENA III.

*Agapetus, Lissa, Anemeros, Anosius,
Philargyrus.*

AGAP.

Qvos hic mihi homines conspicio, sunt quatuor?

Ah esse videntur milites. Id indicat

Habitus & versicolores vestes. Num alloquar?

Benè sunt armati. Conveniam. Quid milites

Hic vobis est negotii? Quo curritis?

An Dominum quæritis? Frugi esse videmini.

LIS. Omninò Dominum quærimus. Istac gratiâ

Omnes transcurrimus terras. Precamur ut

Viaticum Domine nobis impertias.

ANEM. Te Capitaneæ rogamus milites tui,

Ne nos sine munere dimittas. Quodsi tibi

Esse

Esse ex usu poterimus, & inservire, nos
 Promptissimos habebis omni tempore.

AG. Si placet apud me commorari aliquot dies
 Certo stipendio, me Dominum habebitis.

ANOS. Rectè dicis. Nihil esset optabilius hoc.

PHIL. Lubentes nostram operam dicamus tibi.
 Habebis nos ad omnia paratissimos.

AG. Benè dicis. Dabo vobis stipendium
 Vulgare, quod militibus ad mensẽ dari
 Solet. Si vultis, jurate fidem omnes mihi.

LISTA Accipimus conditionem & juramus, tibi
 Nos fore fideles & vigiles in omnibus.

AG. Vos milites accipio stipendiarios.
 Non malè habent Principia. Expectemõ hospites.

Suam quisq; occupet stationem fortiter.
 Fortasse mox aderunt, qui dent, ut ad hyemem
 Vivamus liberaliter atq; divites,

ACTUS IV. SCENA IV.

*Emporus, Palincapelus, Echmalotus,
 Philedonus, Parinus, Acharisius, Lista,
 Anemerus, Anosius, Philargyrus.*

EMP,

Ah nescio, quid mali mihi mens præfagitat
 In his densissimis sylvis. Circumspice.

PAL. In tergo quoq; oculos decet
 Habere. PAL. Stant mihi præ timore comæ, tremo
 Totus, vastissimã hac in solitudine.

ECHM. Stultè certè fecimus, quod hanc soli viam
 Sumus

Sumus ingressi absq; comitatu, idq; maxime,
Infamis cum sit hic latrocinii locus.

EMP. Parata fac arma habeas, armatos vide
Huc ad nos affectare cursus concitos.

PAL. Armatos dicis? Non video. Num somnias?

ECHM. Quid? quid? ubi sunt? Deus meliora! O
bone Deus, ô!

AGAP. Unde? & quò huc pergitis nebulones pes-
fimi?

Rationem reddite illicò, si vobis salus
Vestra est cordi, aut ipsa hac hora moriemini.

EMP. Vobiscum quid nobis negotii Viri
Boni, nostrum huc iter confecimus bono
Honestoq; instituto & Regiâ viâ
Cupientes eqvidem lædere neminem, quod &
A vobis speramus. Quare dimittite

Nos illæsos, naturæ & jure Gentium.

AG. Egonè vos dimittam pessimos viros,
Locorum hominumq; proditores?

Qui jura quoq; si Diis placet, citare pro
Se audent. Scelestum hominum genus atq; per-
ditum.

PAL. O capitaneæ ter maxime, bone Juvenis &
Heros, obsecramus te, ut nobis parcere
Velis, haud venimus proditionis gratiâ, at
Negotiationis exiguæ, Ephesi

Quæ nobis est cum honestis mercatoribus.

AG. Mercatores mihi nominas, hominum genus,
Quos unquam terra produxit, vanissimum.

Fex hominum, fons stultitiæ, sentina omnium
Malerum. Esse, en! tales vos profitemini.

Ergò

Ergò è medio tollendi meritò protinus.

ECHM. Bone Princeps, mitte nos, cives Philippici
Sumus, parum aut nihil habemus pecunia.

AG. Illi ipsi estis, quos quærebamus. Exue
Vestes, & numera citò nobis pecuniam.

ECHM. Pauper ego sum civis: Quid dabo? nihil
habeo.

Dimitte me, bone Princeps, pauperem virum.

PHIL. Non dimitte hunc. Pecuniam aut vitâ dabis.

EMP. Si quid habemus, nostrum est. Vobis cur da-
bimus hoc,

Nostris quod constitit multis sudoribus
Laboribusq; Nunquam hodie faciam. Mori
Malò, quàm carere turpiter bonis meis.

PAL. Nec ego dabo me. Extrema potius experiar
mala.

PAR. Magna horum confidentia est. An non dabis?

ECH. Perii, interii, occidi, quò nunc fugiam miser?
Quid faciam? mortè ante oculos conspicio meos.

Te rogo Princeps, en! arma projicio, tibi

En! supplices teneo manus. Lubens tibi

Memet dedo. Ah, ah, parce Princeps maxim.

Peram quoq; tibi, auro gravem, si placet, habeo.

Nihil præter vitam reservare cupio

Mihi, ô Princeps. Quid rapitis? quid tunditis?

AG. Vos hunc exuite, a) spoliare atque perditum,

Egomet illum aggrediar veteratorem. b) Dabis.

An non? uno dic verbo jam nunc, ut sciam,

EMP. Quid dabit is, qui nihil habet? Quidnam
poscitis?

AG. Vis clarius dicam? Arma pone primitus,

a) *Eclausalotum.* b) *Emphorum.*

Dein'

Dein' peram, vestes quoq; insuper exue.

EMP. Duram vocem audio. Quid v. bis feci mali?

AG. Philedone & Parine rapite tertium. *a)*

Verum tu A chariste, mihi adstes alacriter.

ECHM. Vitam mihi concede Princeps optime.

Ah Princeps, Princeps, subveni misero mihi,

Occidor à tuis. Quid tantillum juvat

Effundere sanguinis? Qvòd mors prodest mea?

EMP. Ah miserum me, tuas qvi deveni in manus.

Vis hæc quidem digna est puniri legibus.

AG. Iterum tu leges atq; jura nominas?

Ut te Dii omnes malè perdant. Etiam me putas

Leges & jura formidare? Jam scies,

Qvi vir siem, qvam nihili leges Cæsaris

Et gentium omnium faciam. *b)* Procumbit ut

Bos magnus humi. Ecce qvomodo prosteritur!

En! qvomodo rictum diducit? qvomodo

Osterquet? Insuper quoq; hoc tibi cape. *c)*

PAL. O dilectè Pater, ô dilecta mea Soror

Nunquam memet vivum posthac videbitis.

Manibus Dei meum commendo spiritum.

ECH. Ignoro, te qvæso Princeps clementissime,

Sat vulnerabis sum, vitam concedite.

AG. Huius viam prorogate aliquantisper modò,

Jam manibus ad arborem post terga arcissimè

Revinis. Et ne clamet frenum faucibus

Injite, donec hunc, qvi mihi sese opposuit,

Spoliatum jam jam, vitâ quoq; exuam. *d)*

PAL. O cælum, ô terra, ô secula, ô mores! Deus

Meus

a) Palincap. *b)* Bombardæ explosio. *c)* Ferit caput gladio.

d) Bombardæ ex. plosio.

Meus! Deus meus, me miserum respice.

PAL. Quid clamas furcifer? quid invocas Deum?

Is te jam curat scilicet, quasi nihil

Habeat aliud quod curet. Ergò liberet

Te jam nunc ex manibus nostris, si illi places.

LIST. Utrumque brachium post terga porrige.

Extende fortius, quid scapulas contrahis?

ANOS. Caput quoque erige, ut hanc torquem collo tuo

Circundem, & istud frenum injiciam faucibus.

ECH. Ah, ah me terque quaterque infelicissimum,

O dulcis Pater, o mater mea charissima.

PAL. O Pater immensa misericordiae Deus,

Per filium tuum dilectum te invoco,

Per opem misero, serva me perditum obsecro,

AG. Clama altius, forsan dormit Deus tuus,

Aut est in diversorio, ut te exaudiat.

Jam ego meis te interficiam manibus, nisi

Teliberet Deus ille tuus. Sed longius

Absesse videtur, opemque differt. Fortiter

Potius morere, praesenti sis animo, atque nunc

Extende jugulum huic gladio. Quid tardus es?

PAL. Quando mortem evadere nequaquam queo miser,

Nec ullus apud vos misericordiae locus

Est reliquus, heu latrones perditissimos!

Fiat Dei voluntas in me, quando sic

Ejus placuit oculis, non formido pati

Mortem, Dei cum filius mortem quoque

Pro me misero subiverit indignam crucis.

Tuis manibus Fili Dei vivi meum

E

Com-

Commendo spiritum, redemisti Deus
 Verax me miserum. Spiritus tuus bonus a)
 Deducet me in terram rectam, propter tuam
 Mortem sanctissimam & promissam gratiam.
 Vestrum vobis etiam non deerit primum.
 Facite jam quodcumque est in animo, adsum, pati
 Paratus omnia, nec mortem diram horreo,
 Qui vitam longè meliorem mihi scio,
 Apud Christum Dei dilectum filium
 Paratam, ad quam mors ista præbet transitum.
 Non te Tyranne crudelissime timeo.
 Corpus quidem potes, at non animam, occidere.
 Cupio ergò dissolvi & cum Christo vivere.
 AGAP. Mori volenti mors deesse non potest.
 Vive igitur cum Christo tuo, & sic transeas. b)
 Cadavera mortua in foveam reponite.
 Tu c) verò spolia appone huc protinus omnia.
 Est commoda satis præda nostris unguibus.
 Tu d) vestem illam undulatam cape, tu tunicam,
 Tua e) sit pars illa. Quod reliquum, mea portio est.
 Pecuniarum satis est magna copia,
 Quis numerare cupiat? Acervatim dividam,
 Tuus sit acervus iste, tuus sit ille, sit
 Tuus hic. Hoc esto militum stipendium.
 Quod vero superest, hoc totum mihi vendico,
 Qui vobis nempe Ducatum præsto, viribus
 Qui præstantissimus, vestrum quoque omnium
 Dignissimus sum. Sic ad astra itur viri,
 Nunquid mentitus sum, aut fefelli vos, mei?
 Nunquid compendiosa est absque laboribus
 a) Ps. CXLII. 10 b.) Bombarda explosio.
 c) Parinus. d) Acharistus. e) Philedonus.

Via

Via hæc ad divitias? Hoc demum vivere est.
 Hoc est imperio potiri. Jam præpotens
 Monarcha ero properdiem, & vel Cræsi mihi
 Divitias congregavero. Latum hunc diem
 Sumemus jam, genio indulgentes affatim.
 Non deerit quicquam gulæ nostræ aut luxui.
 ANOS. Sed, quid Princeps, fieri vis de hoc homi-
 ne, citò

Expediemus, ne dicat, quis eum læserit.

AG. Rerum successus me obliviosum fecerat,
 Abi, ac ori eximas linguæ repagulum.

Stet tamen ad arborem haud solutus vinculis,
 Ut cum, quæ sunt necesse dici, dixerit,

Globorum ictu aut sagittis configatur &

Pereat. Morieris, si quid vis, mox dicito.

ECHM. Te ego oro, te obsecro, mi Princeps optime.

Ut me vitâ dones, quæ nunc planè est tua.

Aurum quod accepisti purum, sit tuum.

Quingentos insuper me promitto tibi,

Bona atq; infallibili, certâ & tutâ fide,

Soluturum aureos, duos intra diès,

Nec me cuiquam hominum revelaturum ea,

Quæ contigerunt mihi, sic me salvet Deus.

AG. Quàm pulchrè novit verba dare trifurcifer,

Ut scilicet me cum meis tu perderes,

Meq; & meos socios extemplò proderes.

ECHM. Absit. Non prodam vos, Christus sic me
 adjuvet,

Cujus ego nolim dejerare gratiam

Et regnum, si moriendum sit mihi millies.

AG. Quid Christi nomen occinis mihi, quis est?

ECHM. Est Eilius Dei unicus, Deus & homo.

QVinos suo redemit in cruce sangvine.

AG. Autore qvo, fidem illam, dic, edoctus es?

ECHM. Joanne autore, maximo Dei viro.

QVI Jesu discipulus fuit charissimus,
Et Ephesi publicè verbum Christi docet,

Cujus ego me qvoq; auditorem profiteor.

AG. Joannem nosti Apostolum? Vah traditor,

Nunc scio, qvòd speculator sis atq; proditor.

Occidite protinùs hominem, nec sit mora.

ECHM. Quid morte dignum dixi aut feci miser ego?

O Princeps, parce propter supremum Deum.

Non proditor ego sum, qvòd si compereritis,

Exquisitis me afficite tormentis dein?

AG. Credendumnè putas esse huic Philedone?

PHIL. Bonus esse videtur alioqvi. Parcendum erit.

PAR. Detineatur captus, donec numeraverit,

Qvòd promisit. Qvis sit, patefcet tempore.

ACH. Placet ut vivat, donec qvingentos numeraverit.

AG. Rogaverunt hi me plurimùm, ut tibi parcerè,

Parcam itaqve, modò promittas solvere velle te.

Absqve malis artibus, qvingentos aureos,

Intra biduum. Das sine dolo malo fidem?

ECHM. Do tibi tuisqve fidem, Princeps, firmissimam,

Atq; insuper habeo gratiam qvàm maximam,

AG. At captivus nobis manebis interim.

ECH. Manebo Princeps, atq; hinc mittam nunciùm

PHIL. Reviviscit jam nunc, Princeps, qvè occideras

Fugamqve adornat è lacuna mortuus.

AGAP. Tenete, tenete, capite, mihiqve adducite.
 Quid hoc? Reviviscunt nobis & mortui?

Temortuum credideram, bone vir, jam excitas
 Nobis novos ludos. Jam morere denuò. *a)*

EMP. Ignoscat tibi Deus, orphanorum qvi Pater
 Et viduarum iudex est, meum cui

Patrem commendo & matrem dilectissimam.
 Chrifte tuas in manus jam trado Spiritum

Meum. Redemisti me Domine Deus meus
 Pretioso sangvine, veritatis tu Deus.

Non moriar, sed in te vivam in vita altera.

Fac finem Domine, fac finem cruciatui,

In extremis adsis tuo mihi spiritu,

Ne me diræ mortis perturbet atrocitas.

AG. Quid hominem excarnificando cruciatis diu?

Dum frustrà certatis, dolore & ex suo

Voluptatem, nescio quam, vobis fingitis,

Sic ergò morere. *b)* En efflat animam protinus!

ACHAR. In ventos vita recessit, abiit spiritus.

PAR. Propendulum caput, labia sunt pallida,

PHIL. Nafus friget, & omnia mortem præferunt,

AG. Solvite nunc vincula, atqve vestris moribus

Eum sepelite. Veniet vobis statim

Jam lautior ferina & oppiparum magis

Fors ferculum. Incidet præda in casses meos,

(Nisi animus omninò fallit) petita, Fors

Fortuna sis bona, sis tuis propitia, sis

Clemens, æqva, & secunda tuis clientulis!

Seqvitur

Interfcenium IV. German.

E 3

Acrus

AG. *a) Explosio Bombarda. b) Ferit caput gladio.*

ACTUS V. SCENÆ I.

Fama & Virtus.

FAMA.

Quid agam? Evolabo? annon? Timeo, non
forfitan

Ausim prodire. At prodeundum omninò erit.
Non possum continere me domi amplius.
Sed vastum adèd horrendum ac ingens monstrum
velut,

In publicum prodire me subito, haud metu
Vacat & non est tutum. Sic potiùs contraham
Vastum hoc corpus, & humi serpam. Sic melig est.
Nec clarâ dicam voce, quæ scio, omnia,
Sed murmurabo potius & secreta ego
Aure susurros divertos stridebo. Quid hoc?
Sum namque consternatione aliquantulum
Nescio quâ, primo dejecta. Ideoque me offeram
Turbæ pusillam principio. Sed viribus
Dein confirmatis, quasi grandescam, & altius
Sensim attollar, adèd ut pedibus nitens solo,
Nubes vacuas æquare ac summo vertice
Sidera ferire videar. Quàm pusilla sum
Jam, quàm in gyrum me contraxi. Incipiam modo
Susurris stridens, ambigua spargere
Ac disseminare voce in vulgus hæc nova:
Scholasticus Agapetus atque complices
Sui latrocinantur atrocissimè
In montibus & occiderunt duos viros,
Et tertium miserè captivum detinent.

VIRT.

VIRT. Quid hoc monstri est, quod conspicio, vastum nimis,

Immane, ingens, cui tot pennæ sunt & leves
Plumæ, colores tot (res mira) tot oculi,
Nunquam conniventes vel nictantes, tot &
Solutæ lingvæ, tot etiam ora sonantia,
Tot arrectæ aures. Vah monstrum mirabile!

Accedo propius jam, ut quid sonet, audiam.
FAMA. Scholasticus Agapetus atque complices

Sui latrocinantur atrocissime
In montibus & occiderunt duos viros,
Ac tertium miserè captivum detinent.

Asmenus noster Episcopus & Didascalus.

VIRT. Quod hoc monstrum gannit, quæ nunciat nova?

Serpebat humi modo, sed nunc attollitur.

Ludebat murmure & susurris antea

Modicis, at nunc aliquantò profert clariùs.

FAMA. Scholasticus Agapetus atque complices

Sui, latrocinantur atrocissime

In montibus, & occiderunt duos viros,

Ac tertium miserè captivum detinent.

Asmenus noster Episcopus & Didascalus,

Sunt scelerum istorum conscii & fortè socii.

VIRT. Nunc memini. Hoc monstrum Fama doctis dicitur.

Res admodum perniciofa atque pestilens.

Tam ficti praviqve tenax est, quam nuncia a)

Veri, sicut Didascalo atque Episcopo,

Certo scio, quòd gravem faciat injuriam.

FAMA. Scholasticus Agapetus atque complices

a) *Virgilius.*

E 4

Sui

Sui, latrocinantur atrocissimè
 In montibus, & occiderunt duos viros,
 Et tertium miserè captivum detinent.
 Asmenus noster Episcopus & Didascalus,
 Sunt scelerum istorum conscii & fortè socii.
 Est quippè Agapetus hic filius Episcopi,
 Sed alii omnes, discipuli sunt Didascalii.

VIRT. En quomodo se nunc erexit bestia,
 Et altà voce exclamat, ne quis nesciat.
 Ufu firmatur video & impudentior
 Efficitur, sitque petulantior & alacrior.
 Hi sunt Juvenes illi, quos artibus suis
 Malis Voluptas perdidit. Sic, sic, solet.
 Prædixeram hoc futurum. Officium ego meum
 Feci cum Musis exhortando, quòd mea
 Potius sequerentur castra, quam turpissimæ
 Voluptatis. Sed sic sunt adolescentium
 Hodie ingenia, à laboribus ad libidinem
 Propensa. Doleo ita miserè esse perditos.
 Manus carnificum non poterunt evadere.
 Miseret me illorum. Ah, ah, Voluptas, pestilens
 Esca malorum, ut perdis animas & corpora!
 Hæc id nunc divulgabit per totum oppidum,
 Perque Asiam omnem. O miseras animas deper-
 ditas!

A scendit ecce! nunc tectorum ad culmina,
 Magno stridore, ut ibi tanquam bubo sedeat
 Feralis sola, audiri queat ab omnibus,
 Et quæ fiunt ubique videre singula.

FAM. Scholasticus Agapetus atque complices

Sui

Sui, latrocinuntur atrocissimè
 In montibus, & occiderunt duos viros,
 Et tertium miserè captivum detinent.

Der Schüler Agapet und seine Cameraden
 Die rauben grausamlich u. thun ist grossen Schaden
 Auf dem Gebirge/da sie schon geschlagen todt
 Zwey Männer/und der Dritt der leidet grosse Noth.

ACTUS V. SCENA II.

S. Johannes & Asmenus.

S. JOH.

FAc ergò purè prædices Verbum Dei, *a)*
 Instà oportunè, importunè, argue, obsecra,
 Et increpa, in doctrina omni ac patientia.
 Labora & vigila, Evangelistæ fac opus,
 Ministerium tuum imple, & esto sobrius.
 Volo autem imprimis obsecrationibus
 Dari operam, orationes fieri maximè,
 Et actiones gratiarum pro omnibus *b)*
 Hominibus, & Regibus atq; Magistratibus,
 Quietam ut vitam agamus in pietate, nec
 Non castitate. Nam hoc bonum est corâ Deo,
 Nostro Salvatore. Omnes homines qvî cupit
 Salvos fieri, & ad agnitionem simplicis
 Venire veritatis. Unus enim Deus,
 Et unus solus mediator hominum & Dei,
 Homo Christus Jesus, qvî semet pro omnibus
 Dedit redemptionem. Namq; apparuit
 Salvatoris benignitas & humanitas

*a) 2. Tim. IV, 2.**b) Tim. II, 1.*

Dei nostri, non ex operibus legis aut
 Justitiæ, quam nos fecimus, sed pro sua
 Immensa misericordia, nos perditos
 Salvos fecit, nempe, lavacro vitæ novæ, *a)*
 In Spiritu Sancto, quem abundè effudit in
 Nos, per Jesum Christum Salvatorum omnium.
 Ut verè justificati gratiâ ipsius
 Hæredes simus, juxtâ spem firmissimam
 Vitæ æternæ. Sermo hic utiq; fidelis est.
 Et de his volo te confirmare, ut bonis
 Curent operibus præse, qui credunt Deo.
 Hæc sunt utilia & bona hominibus coram Deo
 Et Christo Jesu, ejusq; electis Angelis.
 Obtestor te, ut sine præjudicio istæc, custodias.
 Sic, ne quid facias omninò, in partem alteram
 Declinando. *b)* Manus imponas citò nemini,
 Et ne peccatis alienis communices.
 Postremò nunc depositum, bone Episcopo,
Repræsenta, quod tibi planè Christus & ego,
 Sicut scis, commendavimus, hac Ecclesiâ
 Teste, cui præes docendo Filium Dei.
 ASM. Quid illud est, ô Apostole Dei? Quid petis?
 Depositum illud, quod poscis, quæle est, Pater?
 Hæreo planè. Depositum nullum scio.
 S. JOH. Juvenem illum cedò, repeto abs te fratris
 animam.
 ASM. Ah, ah, perii, quid respondebo Apostolo?
 Quid dicam? Ah ignosce. Juvenis ille est mortuus.
 S. JOH. An mortuus est? Dic quomodò defun-
 ctus est?

Vel

a) Tit., III., 5.*b)* I. Tim., V., 21.

Vel morte quâ? Quid in lacrymas resolveris?

Quid imo producis pectore suspiria?

Mitte lacrymas gemitusq; & dic quid sit rei?

ASM. Ah mortuus est Deo. Nam evasit pessimum

Flagitiosissimumq; in nebulonem, ô Dei

Apostole, ignosce mihi referenti tibi hæc.

Postremò eò improbitatis jam progressus est,

Ut latrocinia exerceat crudeliter.

Deniq; nunc montem quendam, ne quid reticeã

Planè, cum multa latronum turba occupat.

S. JOH. Benè actum equidem, pulchrè dedisti te,
bone

Episcopo, frugi es; Huic commendes scilicet,

Si quid rectè curatum velis. En te bonum

Fratris animæ custodem dereliquimus.

Sed jam mihi paretur equus & dux itineris.

ASM. Fiet jam nunc extemplò Domine Apostole.

Mitte iracundiam verò atq; ad te redi.

Meã haud culpã accidit, quod sic corruptus est.

Consortio malorum depravatus est.

S. JOH. Inepta lenitas & facilitas prava, eum

Corruptit Episcopo. Vigilantiam tuam

Desidero. Annon olsecisses quidpiam

De vita, moribus & consortio ipsius,

Priusquam eò protervia ac malorum erumperet?

Ut quisq; suum vult esse, ita est. Sed propera,

Cura, ut dixi, de equo, ac frugi socio via.

ASM. Illicò, properò, ut effectum reddam, quod
cupis.

ACT.

ACTUS V. SCENA III.

S. Johannes.

DEformat Evangelium atq; doctrinam piam,
 Et scandala excitat, facitq; ut sentiant
 Homines levius de doctrina & docentibus,
 Mala familiæ administratio. Nam qv̄i Dei
 Ecclesiam reget, suæ qv̄i non benè *a)*
 Præest domui, & habet sceleratos liberos,
 Nec familiam potest regere? Hinc nomen Dei
 Sanctum afficitur contumeliâ & blasphemîâ *b)*
 Inter gentes. Quid autem faciam? Ab Episcopi
 Eum ob id removebo munere? Gravi crimîni est
 Obnoxius, qv̄od disciplinæ vinculis
 Solutis atqve habenis laxatis, bonum
 Juvenem corrumpi sivit. Verùm dogmate
 Tamen nullo pravo contaminatus est.
 Et fortè per omnia culpâ non periit suâ
 Juvenis ille, ut multos præstantes legimus
 Hinc inde viros & Doctores Ecclesiæ,
 Quorum flagitiosi fuerunt liberi.
 Ut Aaron, *c)* Samuel, *d)* qvos tamen minime ob eâ
 Causam, suo ab officio removeri, conditor
 Rerum Deus voluit. Namqve dubio procul
 Aaron, Samuel, & similes maximi viri,
 Tàm ad pietatem informarunt liberos suos,
 Qvàm ad honestatem, magnâ curâ, ac nihil tamen
 Profecere. Igitur culpa haud transferenda erit
 Semper in ipsos Parentes vel Magisterium,
 At in ipsos potius liberos, qv̄i non volunt

Benè

a. Tim. III. 5. *b)* Rom. II. 24. *c)* Lev. X. *d)* 1. Sam. VIII. 5.

Benè monentibus obtemperare, sed
 Qvadam ingenii malitiâ per præceps ruunt
 In omne vitiorum genus, atqve nomina
 Flagitiorum sexcenta, sicut dicitur
 Proverbio: *Herorum sunt noxa filii.*
 Verùm tamen benè adhuc spero de filio
 Jam perditò, qvem puto posse recoqui ad bonam
 Frugem, qvamvis rectum justitiæ tramitem
 Reliquerit, præceptorum indulgentiâ.
 Qvos acriter ob id increpandos judico.
 Sed eqvus adducitur, reditqve Episcopus.

ACTUS V. SCENA IV.

Asmenus, S. Johannes, Dulus.

ASM.

CURavi sicut jusseras Apostole.

Adest eqvus, Dux & simul comes viæ,
 S. JOH. Nostin' viâ ad montem infamem latronib?
 DUL. Novi quidem, qvamvis non tutum accedere
 Ante dies paucos perierunt ibi duo (est.
 Boni viri, mercatores ditissimi.

Non est consilium, nos solos illuc iter
 Temerè facere. De vitæ agitur periculo.
 ASM. Nolim te Apostole in vitæ dispendium
 Venire. Perditissimos esse audio
 Latrones illos, fortè nec parcent tibi.

S. JOH. Scriptum est: *Vestri capilli, nosti Episcope,*
Numerati sunt omnes. a) Unus in humum haud cadet.
Absq; voluntate Patris vestri. Si ergò Deus (b

Pro

a) *Matth. X. 30.* b) *Rom. VIII. 31.*

Pro nobis, quis contra nos? aut quis vim infetet?
 ASM. Verissimum est illud quidem. Quando place
 Igitur & sic omninò vis, Tu Apostolum
 Dei comitèris strenuè, & adsis fortiter.
 DUL. Faciam, quantum in mè erit, virili pro mea
 Etsi temerarium est, hoc nos iter aggredi.
 Contra plures pugnavit ne Hercules quidem.
 S. JOH. Mitte quærimonias. Plures nobiscum erunt.
 ASM. Si placet, & ipse te comitabor Apostole,
 Vel plures adjungam tibi, ob periculum.
 S. JOH. Nec te, nec plures cupio. Hic unus sufficit.
 DUL. Hoc quomodo, Dei vir, dic intelligam?
 S. JOH. Christus mihi cum sanctis aderit Angelis,
 Et nos tuebitur potentiâ suâ.
 DUL. Nunc ergò montem fortiter aggredi lubet.

ACTUS V. SCENA V.

Asmenus.

UTinam benè cedat, nunc quod agit Apostolus!
 Oportet certè ut plus, revelante inclyto
 Sanctoq; Spiritu, prospiciat vir Dei,
 In desperato illo & scelerato Juvene, quàm
 Ego. Sanè meâ haud periit incuriâ,
 Qui formandum Magistris illum sedulo
 Commendam. Citiùs quidem domestica
 Vitiorum corrumpunt exempla, authoribus
 Cum magnis subeunt animos. Ego verò meo
 Illum non corrupti exemplo, qui nullius
 Mihi sceleris designati sum conscius.
 Suâ potius culpâ occidit atq; nequitiâ.

Pe-

Pejora *Juvenes* faciliè præcepta audiunt.
 Nam ruptis disciplinae habenis, quærerent
 Advescunt beluinas voluptates, dein
 Verò grassari totis noctibus ebrii,
 Necnon tumultus excitare inconditos.
 Ac sæpè quidem accidit, ut etiam modestior
 Quis, in sodalitia sanè dissimilima
 Nonnunquam pertrahatur quod huic accidit.
 Hei mihi, malorum morum, proh! contagium,
 Miserum illum perdidit. Juvenilis impetu
 Ut primo ardor furere solet. Ah! & proh dolor!
 Dedit hanc contagio labem. Hei verò mihi,
 Apostolo etiam timeo, ne quid accidat
 Mali. Nam desperatus esse creditur
 Agapetus, generis humani hostis & Dei.
 At Johannem protegat, qui cuncta temperat
 Nutu, Christus Jesus suâ potentiâ.

ACTUS V. SCENA VI.

*Anosius, Philargyrus, S. Johannes, Anemerus,
 Dulus, Lista, Agapetus, Parinus,
 Philedonus, Echmalotus, Acharristus.*

ANOSIUS.

Quid hic quæris senex? quis te huc genius
 malus
 Impulit? Annon satius erat, sedere post
 Fornacem tibi, pomaq; vel pira, præ tædio
 Fallendo temporis, affare? Nisi fallimur,

Se-

Sectaris verbera, & malè tractari cupis.
Dic quid negotii sit hic senex tibi?

PHILAR. Certè hic senex malè vult habere, ultrò
caput

Objectat infortuniis. Delirus es?

An mentis sanæ? Quid perditio hic est tibi?

Nec arma habet. Quid cessas? capiat^rur illicò, &
Ad Principem trahatur miser homuncio.

S. JOH. Intrepidè vestra sustineo ego verbera.

Nil timeo mihi à vobis, nec effugiam, ô viri,
Nec prorsus declinabo usquam. Nam Principem
Vestrum volo. Eâ veni causâ. Veniat mihi.

PHIL. Veniet tibi, sed malles non venisse eum.

Dabis te ergò, an non, in manus nostri Ducis?

S. JOH. Iterum exclamo, non audis, Principis tui
Qvòd huc ego consultò adveni gratiâ.

ANOS. Infanis credo senex, qvì sic exclamitas,
Mortem qvâsi vocans, qvâ per se tarda non
Erit. Jam veniet Princeps, sed magno tuo
Malò. Tu præcurre *a*) atqve dic hæc Principi.
Ego interim hominem servabo viriliter.

Illum alterum tu (*b*) cape, tibi sit curâ iste, qvìn
Jam protinùs irruis? qvìn impetu involas
Uno in capillos, atqve in terram projicis?

DUL. Here, ah Here, hoc nunqvìd prædixeram
tibi?

Volens nos crudelissimæ morti objicis.

ANOS. Te dede furcifer, ac manus huc porrige.

DUL. O miserum me, nunc extremum vivo diem.
Here, ah nunc tempus est, ut veniant Angeli.

a) Philargius. *b*) Lista.

LISTA

LISTA. Princeps, ecce, venit jam, quid hoc tibi senex

Placet? Armatus graditur, senex, en! quomodo
Coruscet, quomodo fulgent arma. Concito
Incedit gressu, & commotus videtur admodum,
Jam tibi ludetur, jam te rapiemus senex.

S. JOH. Tuas nil formido minas, nil scommata
Curo, nihili probra facio, latro, tua.

Illum volo unum, illum curo, quem Principem
Tuum fateris, ille mihi curæ est, nihil

Ejus trucem timeo vultum. Veniat modò
Ille ipse, cujus huc adveni gratiâ.

AG. Qvis ille senex est, quem dicebas, aut ubi
Est? Vah agnosco hominem eminens. Est, an-
non? quis est?

Vah, Apostolus Johannes est. Ah pudet & piget
Faciem ejus contueri sanctam. Hem quò miser
Redactus sum. Ut vos omnes malè perdat Deus.
Cur apprehendistis hominem illum? Hoc telum
modò

Tua istæ in scelerata viscera torfero.

Sed reprimo me. Dabitis tamen pœnas mihi
Suo tempore. Quid multa dicam, quid loquar,
Quid faciam? Is est ipse, ipse est. Agnosco viri
Faciem, non falluntur oculi. Proh, proh pudor!
Adibo, annon? Quâ fronte? Quid dicam? Malè
Tractabo virum Dei, patremque quasi meum,
Benè de me meritum, cujus excussi leve
Jugum? Non faciam. Nam etsi hoc fecero, scio
Paratum jam fulmen, quo me Deus adigat
Ad tartara & corpus diffundat impium

F

Vel

Vel in sexcentas partes: Me intuetur, ah!
 Vix tempero mihi, quin cerebrum tibi
 Dispergam hic, & sceleratam extingvam animam
 tibi,

Qvi illum cepistis hospitem. Diutius
 Me non finit pudor contemplari virum.
 Fuga mihi consulam atq; abdā me in angulum
 Aliqvò, sic faciam potiùs, qvā videar ei.
 S. JOH. Jam mitte me, verbero, dimitte, qvid tenes?
 Fugitantem Principem tuum insequi volo,
 Malo non instituto, etiam oblitus mea
 Ætatis. Qvid fugis fili, ah. patrem tuum?
 Mane, mi fili, cur fugis inermem senem?
 Miser hære, timere noli, vitæ adhuc habes
 Spem. Christo rationem pro temet reddam ego.
 Certè & mortem pro te excipiam libenter, ut
 Et Dominus excepit pro nobis. Pro tua
 Anima dabo meam animam. Sta tantum & mihi
 Crede, qvia Christus me misit revocare te à
 Viis perditionis, qvas nunc inambulas.
 Mane rogo. Vultum in terram demissum erige
 Et me respice. Bono sis animo & non time.
 AG. Hei mihi, qvid faciam? Perii, interii, hei oc-
 cidi.

S. JOH. Mane, mane, cur me fugis patrem tuum?
 Senem inermem? Te solum expecto, te qværito,
 Benignè te mihi obtulisti huc obviam.
 Mane qvæso, qvid festinas fili optime?
 AG. Perii, actum est, ne me cures. Væ misero mihi.
 S. JOH. Nondum periisti. Habes adhuc vitæ bonam
 Spem. Christus te revocat, qvi me nunc misit huc.

AG.

AG. Perpetuò perii. Differor doloribus.

S. JOH. Quid est, quòd trepidas fili? Alieno ne sis à Me animò, patre tuo. Vitam tibi promitto jam.

AG. Ah me miserum, miserum me, animo malè est meo.

S. JOH. Lacrymas fili mitte, ac potius quòd ad hanc opus

Est rem, porrò audias. Bono animo sis modò.

AG. Quid tandem credis animi esse misero mihi?

S. JOH. Animum recipe fili, ac spera in Natum Dei.

AG. Pudet, neq; quid agam, neq; quid respondeam Huic scio. Vita in dubium venit mea.

S. JOH. Ah minimè gentium. Nam peccatoribus Christus, non justis venerat, missus ad oves

Deperditas. a) Gaudent in cœlis Angeli b)

Super uno peccatore resipiscente jam

Et agente pœnitentiam, magis quidem

Quàm nonaginta novem super justis viris.

Quinempè pœnitentiâ non indigent.

AG. Ah miserum me, quid feci? qui Deum meum

Tam graviter offendi. Non sum dignus modò,

Deperditus ego, solem conspicerè amplius.

S. JOH. Confide fili, nec animum sic abjice.

Scriptum est: c) Nolo mortem peccatoris, sed ut

Convertatur vivatq;ve cum Deo suo.

AG. At major est iniquitas, Pater, mea,

Quàm ut veniam merear à Domino Deo meo. d)

S. JOH. Bonum habe animum fili, ubi abundavit iniquitas,

Abundabit quoq; gratia. e) Haud spernit Deus

a) *Matth. XV. 24.* b) *Luc. XV. 10.* c) *Ezech. XVIII. 32.* Cle-

d) *Gen. IV. 13.* e) *Rom. V. 15.*

Clemens, redeuntem filium deperditum.

AG. Animo meo haud benè est. Ah *Conscientia*,
(*Mala bestia, testes mille,*) me quiescere haud

Sinit, rodit, necnon accusat fedulò,

Jamq; quidem nil melius esse svadet mihi,

Qvam ut desperans, vitam laqueo mox finiam.

S. JOH. Hem! fili mi, quid ais? quid ploras? quid
tremis?

Ad te redi, flere sine. Hem! quam rem agas, vide.

Est desperatione nullum apud Deum

Majus peccatum. Misericordiæ Dei

Nullus finis, perpetua & est immensitas,

Qvæ superat omnia ejus opera firmiter.

Quare, fili, procul absit desperatio,

Ne æternæ perditionis fias filius.

AG. Pejore res loco non possunt esse, quam

In quo nunc sunt sitæ, Pater piissime.

S. JOH. Hem, mitte isthæc, & mihi, te da lacrymas
sine,

A Christo ego tibi promitto gratiam.

AG. Ludis tu nunc me peccatorem maximum?

S. JOH. Ego te? Qvamobrem? Non est mihi res
hæc ludicra.

AG. Nescio, nisi quia tam miserè, verum esse, quod
Dixisti, cupio mihi, eò vereor magis.

S. JOH. Ne vereare, latroni qui pendens in cruce ^{a)}

Promisit gratiam, & Paradisi gaudia,

Et me sibi indignum vocavit Apostolum,

Is te per me nunc revocat ad consortia

Sanctorum, ut sis promissionum particeps

Sua-

a) *LUC. XXIII. 42.*

Suarum, & accipias remissionem, age,
 Peccatorum omnium, & piæ vitæ dein?
 Coronam inaccessibilem, quam Christus his
 Paravit, qui ipsum ex toto corde diligunt.
 Exporrige frontem ergò, hodie reparata est salus
 Tibi, ut sis hæres vitæ aeternæ, apud Deum,
 Patrem Domini nostri Jesu Christi, qui victimam
 Se pro nostris dedit peccatis, illius erimus
 Cohæredes fratresqve in vita illa altera.

AG. Ah lacrymarum gaudio, tam sunt jucunda quæ
 Refers, Apostole Christi. Utinam consortio
 Dignus habear illo, in vita sanctorum Dei!
 Nil ego præsentem nunc vitam curo amplius,
 (Quæ nec dignus sum) modò cæli mihi gaudia
 Contingant & peccatorum remissio.

Nunc ultrò scelerata arma abjicio protinus a)
 S. JOH. Surge, quid ad genua mea, fili, proolve-
 ris?

Quid ingemiscens toties fletibus ululas?
 Tuarum uberrimis lacrymarum fontibus
 Iterum jam baptizatus es. Quid dexteram
 Occultas? Ego jurisjurandi recipio
 Tibi sacramento, me sceleribus veniam
 Tuis impetraturum à Salvatore. Quid
 Porrò desideras? Nunc deniq; dexteram
 Tuam mihi porrige, jam per pœnitentiam
 Purgatam, quam in nomine Christi deosculor.
 Salvatoris ad Ecclesiam redi, sinum
 Quæ non claudit redeuntibus. Mecum modò
 Tu comprecare Deum & Salvatorem tuum,

F 3

Ut

a) *Flectit gemia.*

Ut clementer tibi debita ignoscat, quibus
 Eum offendisti graviter. Ignoscet tibi,
 Quia clemens mitisque, pius & suavis est.
 AG. Pater, tu potius comprecare Deum. Tibi
 Namque scio certo, quod vir multo melior es
 Quam ego sum, haud negaturum quicquid roga-
 veris.

S. JOH. Faciam, verum una te precari convenit.
 Multum etenim valet assidua iusti oratio.
 AG. At scriptum est, peccatores non audit Deus. *a)*
 S. JOH. Cor verè contritum non despicit Deus. *b)*
 AG. Prioris me vitæ pudet atque pœnitet.
 Ex corde & imo pectore malignantium
 Vias odi. Discedite à me omnes viri,
 Qui operamini iniquitatem, scrutabor Dei
 Mei legem, ejusque iugo colla subdere
 Statui. Servus sui peccatorum hæcenus,
 Imposterum, nunc mundo & carne mortuus,
 Christi exhibebo me servum fidissimum.
 Tu me pie Christe respice! Erravi miser,
 Sicut ovis, *d)* quæ periit. Ah, quid ovis? ex ove
 Lupus factus eram, homo omnium spurcissimus,
 Et sceleratissimus. Ne me à facie tua
 Projicias, me me redeuntem ne respuas.
 Agnosco scelera mea, agnosco insuper tuam
 Iram. Verum gemitibus imo pectore
 Deductis & amarissimo hoc fletu meo,
 Testor veram cordis mei contritionem,
 Et pœnitentiam non fictam. Cor igitur

Con-

a) Ps. CXL. 10. *b)* Ps. L. 19. *c)* Ps. VI. 9. *d)* Ps.
 CXVIII. 176.

Contritum & humiliatum haud despicias Deus.

In gratiam me recipe, & spiritum tuum
Dona mihi, qui me consoletur & erigat,
Gressusq̄ve meos custodiat, ne deviem
Unquam à mandatorum tuorum semitis.
Tibi sed vivam, quàm diu tu terminum
Mihi vitæ in hac mortalitate prorogaveris.
Nunc exuo arma peccati & mortis, pio
Contaminata læpè fratrum sanguine.

Ah quid feci, quibus offendi Deum modis!

Ah Christe Salvator, pudet atq̄ve pœnitet.

Miserere, miserere, ignosce agnus ò Dei!

Qui latronem in cruce, *a)* serò pœnitentiam

Agentem tunc, ipse piâ consolatus est

Voce, inq̄uens: Hodie mecum in Paradiso eris.

Ne me projicias à facie tua,

Salvator, ne sim similis descendantibus

In lacum. Tua prosit mihi sanguinis profusio.

In te speravi, non confundar perpetim. *b)*

S. JON, Exaudi Christe pœnitentem, ex pectore,

Imò ad te suspirantem. Ignosce pro tua

Bonitate, pietate, & magnâ clementiâ.

Omnes iniquitates ipsius rogo

Deletas esse velis pretioso sanguine

Tuo, quem sudisti pro peccatoribus,

Me tunc cum Maria matre tua sanctissimâ,

Sub cruce agonem tuum inspectante flebilem. *c)*

Ignosce Juveni misero, pro quo nunc meas

Interpono preces, tuum si diligis

Discipulum. Scio te nil negaturum mihi.

F 4

Qvin

a) Luc. XXIII, 42. *b)* Ps. XXX, 1. *c)* Joh. XIX, 27.

Quin jam surgis fili, ut eamus ad Episcopum.
 Bonum illum custodem, cui te commiseram.
 AG. Cilicio porrò & cinere operiar, ac lubens,
 Te comitabor, modò id absque periculo qveat
 Capitis fieri. Namqve ipso facto, miser ego,
 In Casarearum legum pœnas incidi
 At melius est, Dei in manus venire, qvàm
 Hominum. Qvanqvam si Domino de me su-
 mere

Pœnas placet, per diras carnificis manus,
 Jacturam malo corporis, qvàm animæ meæ
 Facere. Nam mortis me reum ipse judico.
 S. JON. Dinumeravit Dominus ossa fuorum o-
 mnia,

Unum ex illis non conteretur, nec cadet
 Capillus de capite nostro, Patris sine
 Voluntate æterni. Animum dejectum erige,
 Ego pro te non desinam intercedere
 Apud Christum, Mariæ Filium & Dei.
 Is si pro nobis stat, quis contrà nos erit?
 Veruntamen sive vivimus, sive morimur,
 Domini Jesu sumus nec perdi possumus.
 Tu me comitare, & Christo commenda vias
 Tuas, & ipse faciet. Eventum dabit
 Quoqve cum tentatione, ut possimus crucem
 Sufferre, qvoniam fidelis est Deus.

AG. Qvocunqve voles comitabor te, atqve si cu-
 pis,
 In mortem. Nil mihi timeo, qui te habeam pa-
 trem,

Amicum altissimi, & vivum templum Dei.

a) Ps. XXXII(1.21). b) Matth. X. 30.

Vi-

Virum quem tenui captivum huc adducite,
 Ut æs suum recipiat & liber sit vinculis.
 Ades dum amice! Hic est Johannes Apostolus,
 Qui me convertit, ut vides, à pessimis,
 Quas ingressus fueram, viis. Nunc serviam
 Porrò Christo, veracis Filio Dei,
 Nec quenquam sanè deinceps ego mortalium
 Lædam. Et quod feci miser, ex corde pœnitet.
 Nunc ergò quæ eripui tua, recipe omnia.
 Quod superest, pauperibus piè erogabitur.
 Nolo maneat apud me Mammon criminis.
 Porrò frater & amice, ignosce, te rogo,
 Propter Jesum Christum, cui lucratus est
 Te & me Sanctus Johannes Apostolus Dei.
 Ignosce, inquam, frater mihi, vim tibi intuli,
 Non hoc merenti, me quod factum pœnitet.
 Dein mihi frater eris longè dilectissimus.
 ECHM. O festivum hunc diem, quo te lucratus est
 Apostolus Deo, Princeps charissime.
 Lubens tibi ignosco, ignoscat tibi Deus,
 Nec ejus meminero amplius injuriæ.
 Apostolum audi, liberatorem tuum.
 Juvenis es & juventâ seductus tuâ.
 Apostolo meo habeo gratiam & tibi.
 Laus sit tibi Jesu Christe Dei Fili unice.
 AG. Hos ego seduxi confratres Scholasticos.
 In gratiam quoque recipe illos, ô Pater.
 Ut qui fuere scelerum socii, sint quoque
 In Christo gratia participes inclytæ,
 Ne pereant, quos Christus redemit sanguine.
 S. JOH. Et vos in gratiam recipio, in nomine

Domini Iesu Christi. Agite pœnitentiam.
PHILED. Meritò provolvimur miseri ad genua
tua, a)

Teq; in nomine Christi precamur veniam.
Lubentes tua seqvemur vestigia, Pater,
Tuisq; discipuli monitis obtemperabimus.
Seduxit nos Voluptas, meretrix pessima,
Virtutis divinæ seqvemur dein vias.
S. JOH. Surgite, promitto vobis vitam & veniam.
Omnes mecum fratres simul descendite.
AG. Qvi vobis dux & author ad malum fui,
Conversionis idem exemplis præeo.
Valete nunc ergò & Christum seqvam! ni
Ducem, si vestra vobis modò cordi est salus.
Vos verò me comitemini ac Apostolum.

ACTUS V. SCENA VII.

Philargyrus, Anosius, Liffa, Anemerus.

PHILARG.

Quid istuc? quæ res tam repenti Heri mei
Mores mutavit? Hem! quid dicam, nescio.
Quanam tam subita est istæ immutatio?
Satis mirari non queo, factum ex lupo
Dudum vastissimo, nunc placidissimam
Ovem, Deus fortè aliquis ille fuit senex,
Qvi mentes efferas & corda immitia
Inflectere, & mansveta novit reddere.

ANOS. Mira metamorphosis, atq; mira inversio.

a) *Genua flectunt omnes tres.*

Ut

Ut illum Dii senem omnes perdant pessimum.,
 Qvi nobis sine vi nostrum eripuit Principem.
 Novit fortasse fascinare pectora,
 Et hominum mentes incantationibus.
 Qvod ni scisset, vah quibus illum modis ego
 Lacerassem; Sublimem medium arripuissem eum,
 Capite in terram statuissem, ut totam spargeret
 Viam cerebro. Postremo extinxissem seni
 Animam. At id facere me non fuit ars sua,
 Verè quæ nobis animum ademit omnibus.

LIST. Quid faciendum, fratres, porrò nobis erit?
 Amisso Principe hunc montem non possumus
 Habere portum jam amplius. Vereor enim
 Ne veniant cives, vel vicini rustici,
 Et nos captos vincetosq; vi hinc secū extrahant,
 Rotisq; dirâ morte necatos, alligent.

ANEM. Ego sanè postremus non inveniari hic,
 Capiemur enim omnes, si hic hærebimus diu.

PHILAR. Valedicam vobis, vitæ & aliud genus
 Amplectar, atq; senis admonitionibus,
 Deo auspice, acquiescam. Cessare à malo
 Finemq; peccatis imponere, ac ea
 Porrò odisse, ferunt esse pœnitentiam
 Quàm maximam. Sed hoc videtur optimum,
 Ut si quis fortè captus ex consortio hoc
 Nostro, & subiectus fuerit quæstionibus,
 Ne prodatis, qui fuerint focii criminum,
 Sed potiùs se membratim discerpi sinat,
 Quàm ut quemquam denotet. Qvod si placet om-
 nibus

Vobis, nos cautione juratoriâ
 Confœderemus & ligemus invicem.

LIS. Placet utiqve, bonum est consilium & laudabile.

PHIL. Promittitis jurisjurandi istuc loco?

ANOS. Promittimus jurantes nobis invicem.

PHIL. Servate fœdera. Suam unusq̄visq̄; auferat
 Partem prædæ acceptam, cum pace & gaudio.

ANEM. Ego certè sum, quam eram, nunc factus
 ditior.

LIS. Bonam prædam nactus sum, Iro ante egen-
 tior.

ANOS. Tumet crumena. Tantam vim auri qvomo-
 Tandem consumam? Noctes & dies ero (do
 Dein' ebrius. Qvin' tu jam pulsas tympanum? a)
 Nam oportet semper lætos esse milites.

PHIL. Læti ergò sic descendamus de monte, qvod
 Felix sit! Sed qvem ego nunc clamorem audio?
 Fugite hinc milites! ô!

Interfœnium VI.

Moriò cum Rusticis & Grita excitato clamore
 fugant milites.

ACTUS VI. SCENA. I.

Apollo cum IX. Musis.

Salvete, ô nostræ Apollinares Virgines,
 Per qvas Imperium nostrum stat firmissimo
 Talo, dum vigili curâ inertem pellitis

a) *Tympanotribam.*

So-

Socordiam, petulantiamq̄ve turbidam
 Scholasticæ Juventutis, cum cæteris
 Turpissimis feleribus, & honestissimas
 Puerorum infunditis virtutes mentibus,
 Discendi cupidis, atq; artes svavissimas
 Et utiles humanis statibus admodum.
 Non vos hominum unqvam contempto deterreat
 A laudabilibus vestris studiis, quæ diu
 Satis jam exercuistis curis anxii,
 In adolescentum informandis hic moribus.
 Scio eq̄idem nuper quid Voluptas impia,
 Suis cum lascivis monstris Sirenibus,
 Vobis infamia, despectûs & gravis
 Patraverit, ut, nisi me continuisset bona
 Mea mens, Jovis irâ provocata fulmina
 Eam cum cæteris suis amasiis,
 Ad orcum præcipitem dedissent improbam.
 Meis & fensi q̄verulas voces auribus
 Virtutis hic dulcis nostræ Sororculæ,
 Q̄vandò ultionem injuriarum planctibus
 Suis supremo pia commisit Numini.
 Et id q̄videm rectissimè. Quia, ut sonat
 Proverbium, *cernit vindex Deus omnia.*
 Non is jam vobis hanc illatam injuriam
 Sinet hic inultam, sed promeritis, credite,
 Pœnis afficiet, nî brevi jam tempore
 Agat Seduc̄trix illa pubis pessima,
 De peccatis suis hic pœnitentiam.
 Vos modò nostri regiminis literarii
 Adsertrices, fidam præstare operam mihi
 Apollini, vestro, ô Musæ, summo Duci.

Non

Non vos laboris pœnitebit anxii,
 Sed accipietis à me digna prœmia
 Pro vestris follicitis curis hic perpetim.
 Quin jam nunc exornaturus vestrum caput,
 Imponam vobis hic corollas singulis,
 Datis muneribus & majoribus insuper,
 Clio tu prima ad me propiùs accedito,
 Pòst Melpomene cum cæteris Sororibus *a)*
 CLIO. O Castalidum Dux summe, Apollo lauriger,
 Cui Delphica tellus & Claros atq; Tenedos
 Patarœaq; Regia servit, omnium
 Ego cæterarum Musarum nunc nomine
 Dignas persolvo tibi grates ex pectore
 Grato depromptas pro benefactis omnibus.
 Non te follicitum habeat noster labor, ò Deus
 Musarum, studio hunc exequemur vigili.
 APOL. Nunc vos hilares esse decet, ò Musæ meæ,
 Pulsis tristitiæ ex pectore vestro nebulis.
 Heus! Ganymedes, jam mihi da potû nectaris. *b)*
 Dilecta Clio hoc tibi propino poculum,
 Quod dulce nectar & ambrosiam continet.
 Tu cæteris idem tuis Sororibus,
 Propinabis, concenturis *Ἐπίπινον. c)*
 CLIO. Nunc ò Musæ tollite sonos & psallite!

CHORUS.

Triumph! triumph! triumphus! Heu Victoria!
 Nunc adest Victoria, nunc Sorores
 Sedibus nostris, mala dùm Voluptas
 Rettulit pœnas meritas in orbe,
 Jo Triumphe! CLIO.

*a) Fit distributio laureolarum cum frondibus ovilæ aliisq;
 muneribus. b) Ganymedes infundit. c) Apollo bibit.*

CLIO. Melpomene tibi propino nunc hoc poculum.

Vos ô Musæ tollite sonos & psallite!

CORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

MELPOMENE.

Thalia tibi propino nunc hoc poculum,

Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

THALIA.

Euterpe tibi propino nunc hoc poculum,

Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

EUTERPE.

Terpsichore tibi propino nunc hoc poculum,

Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

TERPSIPHORE.

Erato propino tibi nunc istud poculum,

Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

ERATO.

Calliope tibi propino nunc hoc poculum.

Vos ô Musæ tollite sonos & psallite!

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

CAL.

CALLIOPE,

Urania tibi propino nunc hoc poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & pfallite.

CHORUS.

Triumph, Triumph, Triumphus! &c.

URANIA.

Polyhymnia tibi propino nunc hoc poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & pfallite.

CHORUS.

Triumph, triumph, triumphus &c.

POLYHYMNIA.

Ultima ego Apollini propino hoc poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & pfallite,

CHORUS.

Triumph, triumph, triumphus! Heu Victoria!

Nunc adest victoria, nunc Sorores
Sedibus nostris, mala dum Voluptas
Rettulit pœnas meritas in orbe
Jo Triumphe!

ACTUS VI. SCENA II.

Apollo, Ganymedes, Musæ, Cosmius, Aspondus, Cletus, Niphalius, Musophilus, Philomathes, Eubulus, Eugenius, Pamphilus.

APOLLO.

Restat, Virtutis ut asseclæ nunc insimul
Hilaria nobiscum præsentia celebrent.
Age Ganymedes, ito affer nova munera.
Post advocabis Musarum asseclas citò.

GAN

GAN. Factum puta, Apollo. En! adfunt jam munera.

Adfunt & frugi jam novem adolescentuli,
 Quorum pectus *Doctrina* cum *Virtute* alit.

Cosmius, *Aspondus*, *Cletus* & *Musophilus*

Tunc *Niphalius*, *Philomathes*, *Eubulus* &

Cum dilectis *Eugenio* necnon *Pamphilo*.

APOL. Tu *Cosmi* jam me propius nunc accedito,
 Tuis cum cæteris commilitonibus,

Ut digna referatis nunc, abs me munera. *a)*

Jam quævis Musarum propinet amasio

Suo, secundum eum ordinem, quem jam dedi

Vobis, atq; corollas vestras imponite

Capitibus eorum, inito sic connubio,

Et annulis porrectis, ut sit firmius

Amicitia vos inter & eos vinculum.

Dilecta *Clio* rursus fac exordium.

Ei tu *Ganymedes* porrige jam poculum

Repletum nectare & ambrosia dulcissima.

GAN. Id sum facturus illicò *Apollo* Deus. *b)*

CLIO.

Ego meum poculum propino *Cosmio*,

Impositâ ejus capiti corollâ istâ meâ,

Et annulo dato, ut maneat Sponsus meus.

Vos ô *Musæ* tollite sonos & psallite!

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! Heus *Victoria*!

Nunc adest *Victoria*, nunc &c.

G

COSM-

a) Est distributio numerum. *b)* Infundit vinum.

COSMIUS.

Hoc ego Melpomene propino jam poculum!
Vos ô Musæ tollite sonos & pfallite.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

MELPOMENE.

Ego meum Musophilò propino poculum,
Impositâ ejus capiti corollâ istâ meâ,
Et annulo dato, ut maneat sponsus meus,
Vos ô Musæ tollite sonos, & pfallite.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

MUSOPHILUS.

Hoc ego Thalia propino jam poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & pfallite!

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

THALIA.

Ego meum Aspondo propino nunc poculum,
Impositâ ejus capiti corollâ &c.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

ASPONDUS.

Ego meum Euterpæ propino jam poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & pfallite.

CHORUS.

Triumph. triumph. triumphus! &c.

EUTERPE.

Ego meum Eubulo propino poculum
Impositâ ejus capiti &c.

CHO.

CHORUS.

Triumph. triumph. triumphus! &c.

EUBULUS.

Ego meum Terpsichoræ propino poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. triumph. triumphus! &c.

TERPSICHORE.

Ego meum hilomathæ propino poculum,
Impositâ ejus capiti &c.

CHORUS.

Triumph. triumph. triumphus! &c.

PHILOMATHES.

Ego meum Erato propino poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. triumph. triumphus! &c.

ERATO.

Ego meum Niphatio propino poculum,
Impositâ ejus capiti &c.

CHORUS.

Triumph. triumph. triumphus! &c.

NIPHALIUS.

Ego meum Calliopæ propino poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. triumph. triumphus! &c.

CALLIOPE.

Ego meum Cleto propino poculum,
Impositâ ejus capiti &c.

G 2

CHO-

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

CLETUS.

Ego meum Urania propino poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumph! &c.

URANIA.

Ego meum Eugenio propino poculum,
Impositâ ejus capiti &c.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

EUGENIUS.

Ego meum Polyhymniæ propino poculum,
Vos ô Musæ tollite sonos & psallite.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

POLYHYMNIÆ.

Ego meum poculum propino Pamphilo,
Impositâ ejus capiti corollâ &c.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

PAMPHILUS.

Ultimus hoc poculum lato animo ego bibam,
Musarum pro salute. Vos jam psallite!

CHO.

CHORUS.

Triumph. Triumph. Triumphus! &c.

APOLLO.

Feliciter ita peractis his Nuptiis
 Apollinaribus in honorem Numinis,
 Vos Musæ ad vestras operas mox redibitis,
 Amasios vestros instructuræ artibus
 Bonis. Dato osculo cuncti hinc discedite,
 Et psallite.

CHORUS:

Triumph. Triumph. Triumphus! Heus Victoria!
 Nunc adest Victoria, nunc &c.

EPILOGUS

Pertinens ad pug. 79.

PArtem dimidiam, Spectatores optimi,
 Nostri actûs Scenici audivistis hæcenus,
 Tragediam cujus dedit ater exitus.
 Mens equidem fuit isthæc nostro Didascalo
 Primum, produceretur actus ut die
 Uno totus, sed postmodum sententiam
 Suam mutavit, rationibus bonis
 Permotus, ob prolixitatem maximè,
 Quæ tædium sæpè parit Spectatoribus.

Hinc

Hinc craftinâ, quod restat, luce proferet
 Drama, hilaris cujus exitus istic erit,
 Ad hoc spectandum nunc invitat singulos
 Auditores, quibus suam promittit operam.

PROLOGUS.

Pertinens ad pag. 70.

Salvere vos rursus jubet Didascalus
 Noster, præsentès Spectatores optimos,
 Viros honoratos & Juvenes candidos,
 Castis cum Matronis necnon Virgunculis.
 Hesternâ luce tristes casus admodum
 Vestris oculis vidistis, quos hic affolet
 Voluptas improba dare mortalibus.
 Dabit hodierna dies lætam catastrophem,
 Quæ Virtutis jucundos fructus inclytæ
 Spectandos vestris oculis istic offeret.
 Nunc ergò attenti estote & cum silentio,
 Uti vos decet, omnes simul animum advertite.
 En! prodit, qui Germanicam periocham
 Est recitaturus isthic in proscenio.

ACTUS VI. SCENA I.

Pertinens ad Pag. 92.

Raphael, & Chorus Angelorum.

R A P H.

EN! Agapetus, seductus Scholasticus
 Voluptatis blandæ illecebris antea
 Qui fuerat, jam Joanne sancto ab Apostolo
 Ad frugem rursus est reductus optimam.
 Eja chori Angelorum gaudete & psallite!

CHO.

Ad
*Clarissimum Comœdia hujus
Autorem.*

CArpona' dudum Te optimum pueritiæ
Experta Regem est, jamq; & Urbi huic Lipsicæ
Doctum juventæ ac sedulum suæ ducem,
Præclare LANI, Te probas, dum Comica
Scholico labori inspergis interludia,
Perq; illa tanquam auro nitentes pillulas
Amara pueris Ethices dictamina
Prudens propinas. Tenera namq; *Dramatis*
Capitur juvenus, fortiterq; imagines
Horum imprimit menti, tenetq; mordicus,
Dum cerea est memoria. Maeste his lusibus,
Dux fide pubis Lipsicæ! Applaudit Tibi
Orchestra major Urbis, &, si seriis
Miscere ludos id genus perrexeris
Laboribus, non vile spondet præmium.
Perge ergò, perge! haut deerit inclutum magis
Gravissimas post Exilii ægrimonias,
Durosq; agonas pulveris Scholastici
Tibi brabeum. Huic interim Comœdiæ
Et cum Senatu Calculum adjiciunt suum
Musæ universæ, clamitantes: **PLAUDITE!**

properab.

L. Joachimus Fellerus, PP.

& Fac. Phil. b. r. Decanus.

F I N I S.

SOLI DEO GLORIA;

X 1006340

Ung II 155

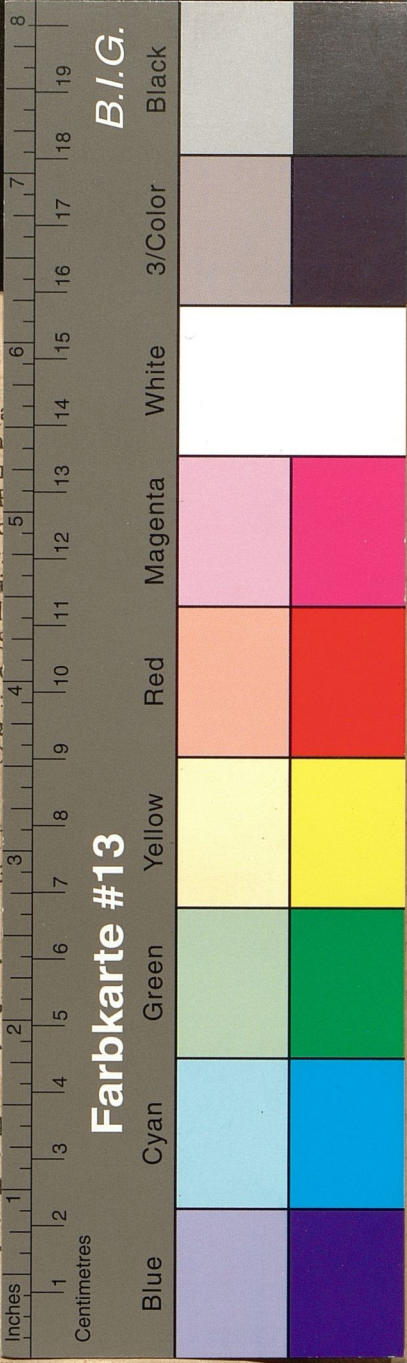
1006340

155

Farbkarte #13

B.I.G.

2

I. N. 7.
AGAPETUS SCHOLASTICUS
Seductus & Reductus.

Seu,
DRAMA SCHOLASTICUM
DE
AGAPETO,

Quem
D. Johannes Apostolus in
Filium adoptaverat, adoptatumq;
Præceptoribus informandum tradiderat, post
verò, ubi pravo sodalitiò esset corruptus,
ad bonam frugem reducerat,
Ex Eusebio Cæsariensi
desumptum,

In Quo
Prava Studiose Pubis Corruptela,
Necnon
Recta Instituendi Medela
graphicè depingitur,

Cum
Juventute Scholastica

Phrontisterii Nicolaitani,
In Theatro
productum

à
M. GEORGIO LANI, SS. Theol. Baccal.
Ejusd. Scholæ Colleg. III.

Lipsiæ, Typis Johannis Coleri, An. 1685.